

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • ŠT. 23 • 1. JUNIJA 1956 • LETO XV • CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL. ZDRUŽITE SE!

ŠE O METODI DELA ORGANOV DELAVSKEGA UPRAVLJANJA ŠOLA GOSPODARJENJA

Družbena in gospodarska vrednost in učinkovitost dela organov delavskega upravljanja je v mnogem odvisna od njihove metode dela. Na pomembnost metode dela organov delavskega upravljanja je nedavno opozorilo svoje organizacije tudi predsedstvo Republiškega sveta.

V tem opozorilu svetuje Republiški svet sindikalnim organizacijam, naj pomagajo družbeno-gospodarskim činiteljem v gospodarskih organizacijah zlasti v dveh smereh:

Prvič, po omenjenem nasvetu naj sindikalne organizacije tvorno sodelujejo pri skrbi in temeljiti pripravi gradiva za zasedanje delavskih organov upravljanja, tako da bo delavcem predloženo gradivo vsestransko razčlenjeno in utemeljeno, tako s stališča socialističnih, družbeno-gospodarskih načel, s stališča obstoječe pozitivne gospodarske zakonodaje, kot s stališča praktičnih gospodarskih koristi, ki jih obetajo posamezni praktični gospodarski ukrepi.

Drugič, člani organov delavskega upravljanja naj bi načeloma ne sklepali o nobenem predlogu, ki o njem ne bi bili tako

problemih, torej samo čisto tehničnih, suho gmotnih in izključno poslovnih, medtem ko skrbi za družbeno-gospodarsko vzgojo in izobrazbo sindikat. Tako ločitev je seveda nesmiselna, ker sta praktično gospodarjenje in gospodarska načela neločljivi zadevi. Gospodarstvo je družbeno razmerje in vsi pojavi v njem so družbeni, nosijo s seboj določene družbene posledice, in obratno, človeka vodijo pri njegovih odločitvah vedno družbeni motivi. Zato je tudi nemogoče razsojati posamezne, čisto praktične gospodarske zadeve drugače kot z družbenega stališča. Investicija, ki je lahko po matematičnem računu silno donosna, je v praktičnem gospodarskem življenju lahko popolnoma nesmiselna: tovarna, ki ostane brez surovin, tovarna izdelkov, s katerimi je trg preplavljen itd. Primerjati plače delavcev v posameznih delih brez istočasne primerjave storilnosti dela in razvojne stopnje proizvodnih sil je zaveda, s katero se lahko zabavajo le brezdelneži in hudobneži, vredna pa ni niti toliko kot prenašanje vode v rešetih.

Nekaj primerov iz naše tekoče gospodarske prakse. Pogosto se dogaja, da posamezniki na zasedanjih sporoče delavcem, da je podjetje zašlo v zagato, ker je »banka blokirala kredite«, nič pa ne povedo o verižnem kreditiranju, v katerega so zapletena mnoga podjetja, in o porazni nevarnosti take prakse za družbeno gospodarstvo in za ekonomski položaj »slehernega« posameznika, če je ne bi energično zatrl. Taka ekonomska »analiza« gospodarskega položaja podjetja ne more roditi nič drugega kot godrnjanje in grajo na račun banke in uredb. V tem primeru torej, zaradi površne in malomarne analize vzrokov za določene gospodarske težave, ravnamo kot bi ravnali tisti, ki bi si zaradi neprevidnosti zlo-mil nogo, pa bi potem godrnjali

problemih, torej samo čisto tehničnih, suho gmotnih in izključno poslovnih, medtem ko skrbi za družbeno-gospodarsko vzgojo in izobrazbo sindikat. Tako ločitev je seveda nesmiselna, ker sta praktično gospodarjenje in gospodarska načela neločljivi zadevi. Gospodarstvo je družbeno razmerje in vsi pojavi v njem so družbeni, nosijo s seboj določene družbene posledice, in obratno, človeka vodijo pri njegovih odločitvah vedno družbeni motivi. Zato je tudi nemogoče razsojati posamezne, čisto praktične gospodarske zadeve drugače kot z družbenega stališča. Investicija, ki je lahko po matematičnem računu silno donosna, je v praktičnem gospodarskem življenju lahko popolnoma nesmiselna: tovarna, ki ostane brez surovin, tovarna izdelkov, s katerimi je trg preplavljen itd. Primerjati plače delavcev v posameznih delih brez istočasne primerjave storilnosti dela in razvojne stopnje proizvodnih sil je zaveda, s katero se lahko zabavajo le brezdelneži in hudobneži, vredna pa ni niti toliko kot prenašanje vode v rešetih.

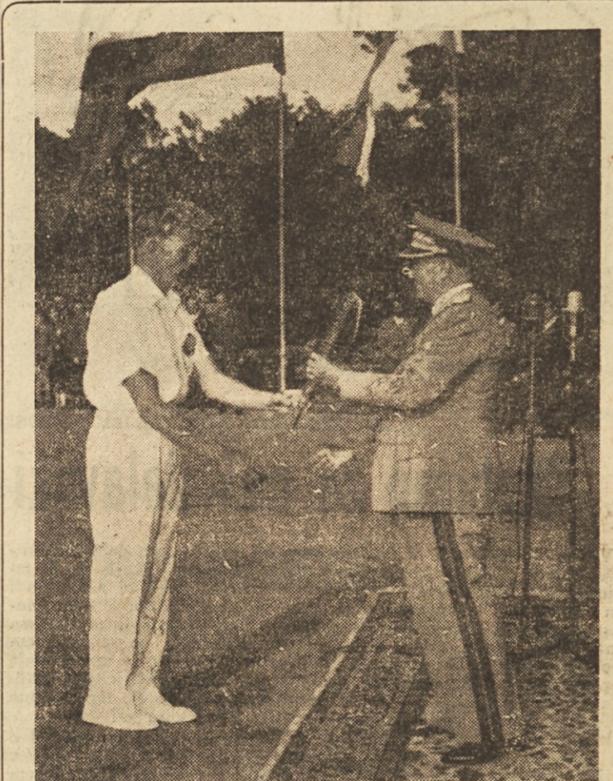
V primerih, ko pa se je v gospodarski organizaciji uveljavila taka metoda dela, da operativno vodstveni činitelji v podjetju posvečajo pozornost samo »praktični« strani gospodarjenja, sindikat pa samo družbenovzgojni, opazimo to, da zapadajo vodstveni organi v kvaren praktičizem, sindikat pa v neko abstraktno gospodarsko vzgojo »po temah in po programu«. Na obeh straneh je opaziti nebroj škodljivih pojavov, med katerimi je družbena inertnost najnevarnejša. Gospodarski praktičizem vleče vodstvene tovariše med čeri najbolj slepe tržne stihije, ki jo je pogoje obvladati že za malce ekonomske zrelosti; abstraktno razglabljanje o gospodarskih zakonih pa, zlasti pa med gospodarsko manj razgledanimi delavci, ohranjuje tako imenovano črno-belo pojmovanje pojavov v gospodarstvu in na ta način ne deluje mobilizacijsko, ne odkriva posebnosti v našem gospodarskem razvoju in ne kaže naše gospodarske razvojne poti.

Iz povedanega torej izhaja, da morajo biti vsi naporji družbeno-gospodarskih činiteljev v gospodarski organizaciji, od sindikata do vodstva podjetja, vsklajeni in da se morajo med seboj izpolnjevati, če hočemo doseči uvodno omenjeno metodo dela delavskih organov upravljanja.

V številnih gospodarskih organizacijah so s pridom krenili po taki poti in stvari obetajo koristnih sadov. V nekaterih primerih so pričeli tovariši, ki po svoji poklicni dolžnosti (tehnik, ekonomisti, pravniki) proučujejo gospodarske organizacije, izdelovati temeljitejšie analize o posameznih problemih, ki jih skupno z vodstvom sindikata prirede tako, da so uporabne za študij. Za take študije je značilno, da so temeljite in da uvajajo delovne ljudi (tiste, ki študije pripravljajo, in one, ki ob njih razpravljajo)

v resnejše obravave gospodarstva, pri čemer spotoma spoznavajo ljudje temeljne ekonomske zakonitosti in se resneje angažirajo v našo gospodarsko problematiko. Tak način dela pomeni tudi konec tega, da posamezniki enostransko presojujejo posamezne gospodarske pojave in na osnovi takih enostranskih ugotovitev tudi ukrepajo.

Zdi se, da je tako metodo dela, ki se je jela javljati v nekaterih gospodarskih organizacijah, imeti kot temelj uspešni gospodarski vzgoji (ki seveda ne izključuje drugih oblik), in plodni gospodarski praksi. Po tej poti je namreč mogoče priti do kompleksnih analiz gospodarskih problemov, spoznavanju činiteljev in vzrokov, ki vplivajo na določene pojave v gospodarstvu in tako na temelju objektivno spoznanih dejstev do pravih razsojanj ukrepov za bodočnost. To pa je tista solidna osnova za uspešno delo delavskih organov upravljanja, ki je marsikje šele v prav prvih začetkih, se pravi v prvih povojih, in ki nam jo kaže čimbolj utrditi in razviti. Istočasno pa je to resen zametek solidnega teoretičnega dela, ki sloni na praktičnih problemih našega gospodarstva in vključuje v aktivno teoretično delo širše plasti družbeno-gospodarsko aktivnih delovnih ljudi.

Ko je tovariš Tito ob svojem rojstnem dnevu sprejemal čestitke iz vseh krajev naše domovine, je priporočil, naj bi v prihodnje ta dan praznovali kot dan mladosti, športa in veselja mladih državljanov socialistične Jugoslavije. — Tovariš Saša Bižal izroča štafeto palico Slovenije predsedniku Titu

OB OBISKU TOVARIŠA TITA V SOVJETSKI ZVEZI

Tovariš Tito bo v soboto, 2. junija, prispel v Sovjetsko zvezo, kamor sta ga povabila Bulganin in Hruščev lani med obiskom sovjetskih državnikov v Beogradu. S tovarišem Titom so odpotovali tudi tovariši Edvard Kardelj, Koča Popović, Mijalko Todorović in drugi. Jugoslovanski voditelji bodo ostali v Sovjetski zvezi tri tedne.

Od obiska najvišjih sovjetskih državnikov v Beogradu je minilo leto dni. V tem času se je na svetu in tudi v stikih med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo marsikaj spremenilo. Odnosi med državami so se znatno izboljšali. Obdobje hladne vojne se umika obdobju enakopravnega sodelovanja med državami in narodi. Odpirajo se nove možnosti za odstranitev negativnih posledic preteklosti. Živimo v času živahnih diplomatskih in političnih prizadevanj, da bi utrdili in razširili pota za ureditev vseh mednarodnih problemov.

Sovjetsko-jugoslovansko sodelovanje se je v zadnjem letu močno okrepilo in razširilo. Ureditev vsestranskega in enakopravnega sodelovanja med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo koristi narodom obeh dežel, obenem pa je tudi eden izmed najpomembnejših elementov izboljševanja mednarodnih razmer.

Sadovi sovjetsko-jugoslovanske sodelovanja in pozitivni razvoj v mednarodnih odnosih so prepričljiv dokaz zgodovinske pomembnosti beogradske deklaracije, ki sta jo podpisala tovariš Tito in predsednik Bulganin. Praksa je potrdila ustvarjalno moč in globoko pravilnost načel, ki jih razglasa beogradska deklaracija — eden izmed največjih in najbolj pozitivnih dokumentov našega časa.

Dogodki, ki so sledili tej deklaraciji (med katerimi je nedvomno najvažnejši XX. kongres sovjetskih komunistov, ki ni samo pobudnik uveljavljanja nove smeri v Sovjetski zvezi, ampak tudi nove smeri v odnosih med državami in socialističnimi gibanji, ki temelji na načelih, izraženih v beogradski deklaraciji), osvetljuje mnoge mednarodne probleme v novi luči, to pa zahteva novih temeljitih analiz,

novih naporov, da bi človeštvo čimprej rešilo težavnih bremen preteklosti. Pojavile so se nove napredne sile na vseh celinah, prenekateri problemi so jasnejši kot prej, drugi pa se že bližajo rešitvi.

V odnosih med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo pa smo se približali tisti stopnji razvoja, ko obojestranski interesi in interesi svetovnega mira ter napredka terjajo še tesnejše in še širše enakopravno sodelovanje.

O tem — torej o krepitvi novih elementov v mednarodnem življenju in o nadaljnjem utrjevanju sovjetsko-jugoslovanskih prijateljskih stikov — se bodo razgovarjali v Moskvi. Prepričani smo, da bo ta obisk — ki ga jugoslovanski delovni ljudje toplo pozdravljajo — res »eno najpomembnejših potovanj maršala Tita« in »nova etapa v pozitivnem razvoju mednarodnih stikov«, kot piše te dni francosko časopisje.

NARODI JUGOSLAVIJE SO ČESTITALI TOVARIŠU TITU

Tvoj in naš praznik

Sedem republik, sedem štafetnih palic, sedem srčnih voščil priznanja in ljubezni.

Ljudstvo Srbije je takole čestitalo maršalu Titu za 64-rojstni dan: »Človeštvo se počasi odmika od razpotja, katerega si Ti tako lepo označil, ko si dejal, ali »atomska smrt« ali pa »atomska sreča«. Kakor je naša država na pravi poti, je pa velik del človeštva še na razpotju zgodovine. Ti jim pomagaj prijateljsko z delom in besedo.«

Naši sosede Hrvatje pa so povedali maršalu Titu, da ni lepših datumov zapisanih v srcih in zavesti, kot so tisti dnevi, ki so povezani s celotnim našim razvojem. »Ze davno pa vemo, da je vse naše življenje od prvega dneva upora pa do letošnje pomladi simbolizirano v eni sami besedi: Tito.«

...»Tudi v bodoče bomo z vso požrtvovalnostjo izpolnjevali naloge, ki nam jih nalaga novi čas. Vi, kot naš vodja, ste s svojo daljnovidno politiko dosegli, da je naša država na čelu boja za mir v svetu.« končuje čestitke maršalu Titu slovenski narod.

...»Z radostjo in ponosom pričakuje ljudstvo Bosne in Hercegovine 25. maj. Skupaj s teboj dosegli v boju za mir in sociali-

zem,« je rečeno v pismu, ki so ga poslali maršalu Titu iz Bosne in Hercegovine.

Iz Makedonije pa so predsedniku republike poslali sledeč pozdrav: »Tvoj rojstni dan je tudi naš. Tvoji rojstni dnevi so dnevi vsega znanega, spoštovanega in priznanega.«

Narod Črne gore Titu takole čestita: »Ti si bil vedno na čelu boja, ki je delovnemu človeštvu vrnilo upanje v trajnost mira. Danes, ko to že čutimo, se Ti moramo zahvaliti, pa ne samo mi, temveč vse svobodoljubno človeštvo, dragi naš maršal Tito.«

Ko je predsednik Tito prejel čestitke, se je narodom Jugoslavije zahvalil: »Zahvaljujem se vam in preko vas narodom Jugoslavije, delovnim kolektivom, pripadnikom JLA za tople čestitke. Naši narodi so me zadolžili za marsikaj, ne samo mene, temveč vse one tovariše, ki delajo na odgovornih mestih. Delovni kolektivi so lani dosegli lepe uspehe. Tudi jaz pripadam takemu kolektivu, ki je pač na najodgovornejšem mestu. Srečen sem, ker ste mi tudi letos dali vse priznanje za moje delo. Tovariše in tovariši mladinci, že lani, da naj bo 25. maj zlet naše mladosti, to naj bo šport naše mladine.«

Preteklo nedeljo je zasedala v Ljubljani Stalna konferenca mest Jugoslavije ter se ob aktivnem sodelovanju številnih strokovnjakov in tuji delegatov posvetovala o stanovanjski graditvi in stanovanjih. Istočasno so v Ljubljani priredili razstavo z naslovom »Stanovanje za naše razmere«

temeljito poučeni, da bi res lahko presodili, ali je tak predlagani ukrep v predloženi obliki sprejemljiv ali ni, to se pravi, ali je družbeno-gospodarsko koristen, ali je moralno neoporečno sprejeti ga ali ne, in kakšne gmotne koristi prinaša v primerjavi z vloženi sredstvi in naporji.

Ce premotrimo povedani nasvet Republiškega sveta o tvornem sodelovanju sindikalnih organizacij pri oblikovanju in izpolnjevanju dela organov delavskega upravljanja s stališča vzgojne dejavnosti sindikatov, potem moramo ugotoviti, da pomeni ta predlog še en korak naprej v smeri povezovanja praktične gospodarske dejavnosti aktivnih delavcev z njihovo idejno, družbeno-gospodarsko vzgojo.

Nihče seveda ne zanika osnovne važnosti in vrednosti splošnega izobraževanja, ki mora teči po določenem programu in sistemu, ki mora biti seveda prilagojen za izobraževanje odraslih. Vendar pa moramo biti stvarni in se zavedati, da si mi žal nismo niti uspeli izdelati takega rednega sistema pošolskega izobraževanja odraslih, ki bi sproti uspešno ljudi za družbeno delovanje, ali enostavno povedano — za življenje, da bi v njem napredno in samostojno delovali. Kolikor pa imamo zametke takih ustanov, pa žal še daleč ne zajemajo večine aktivnega delavstva in po vsebini in metodi dela šele krčijo pot sistemu izobraževanja, kakršnega silno potrebujemo.

Delavsko upravljanje pa je porinilo v sredo življenja številne množice delovnih ljudi, ki morajo kar praktično gospodariti, odločati, pri čemer seveda ne gre za neke tehnično upravne posle, temveč za izrazito družbeno usmerjanje gospodarstva. Ta zahteva od teh številnih tisočev aktivnih delovnih ljudi tenak razrednogospodarski posluš in pa občutek, seveda zasnovan na temelju dejstev, za to, kaj je v gospodarstvu koristno in kaj ni. In prvo in drugo je osnovne važ-

Kako številne so vrste »Partizana« ljubljanskega okraja, je pokazal nedeljski nastop na stadionu v Šiški. Pionirke so zaplesale kolo, starejši člani pa so pokazali svoje znanje na orodju

Z ZASEDANJA PREDSEDSTVA CENTRALNEGA SVETA ZSJ

Tri vprašanja naše trgovine

Dne 16. in 17. maja je zasedalo v Beogradu predsedstvo Centralnega sveta ZSJ. Prvi dan so skupno s predsedstvom Centralnega odbora trgovskih, gostinskih in turističnih delavcev razpravljali o problemih trgovine, naslednji dan pa so s predsedstvom CO kmetijskih delavcev preselili vprašanja proizvodnje na kmetijskih posestvih. Zapišimo nekaj misli s prve seje, o drugi pa prihodnji.

Trgovina je vsekakor — to moramo priznati — kljub velikim težavam dosegla prav lepe uspehe. Lani je bil denarni promet v trgovini za 43% večji kot leto prej, obseg blagovne zamenjave v trgovini pa je bil lani za 31% večji kot leta 1951, oziroma 23% večji kot predlanskim. Skoz trgovino je šlo torej veliko več blaga, delavci in uslužbenec v trgovini pa je bilo za 4% manj, kar spet pomeni, da so bili stroški trgovine manjši. Toda je nekaj stvari, ki še tarejo našo trgovino in ki otežujejo njen nadaljnji razvoj.

Odnos med trgovino in potrošnikom

Trgovina je že po svoji naravi posrednik med proizvajalcem in potrošnikom. Ze zavoljo tega je odnos med trgovino in potrošnikom dokaj delikatna zadeva, saj je vsaka stvar, bodi dobra, še bolj pa slaba, takoj očita vsej javnosti, in to je dostikrat povod, da s prstom pokažemo najprej na trgovino, če nam kaj ni všeč, češ ona je kriva, pa čeprav je krivda drugod. Tega se trgovski delavci in uslužbenec prav dobro zavedajo in se trudijo, da bi slabe stvari popravili, od vseh nas potrošnikov pa pričakujejo v prvi vrsti več pomoči. Seveda pa tudi sami lahko marsikaj naredijo, da bi zadovoljili željam potrošnikov, oziroma da vplivajo na našo industrijo.

Taka pomoč, posebno zaposlenim ženam, bi bila, če bi prodajali napoli pripravljena jedila, tiskali navodila, kako razne vrste blaga uporabljamo, hranimo itd., organizirali dostavo blaga na dom, uredili obratovalni čas po željah potrošnikov, že prej namerili blago, da bi odpadlo čakanje v trgovini, propagirali nove proizvode, ki lajšajo delo gospodinjam, vplivali na okus in navade potrošnikov, obenem pa proučevali njihove želje in zahteve ter vplivali na proizvajalce, da bi proizvajali tisto, kar si potrošnik želi, itd.

Kajpak to ni vse. Boj proti škodljivstvu in kvarjenju blaga, za čimnižji odstotek marže, nižje prevozne stroške s tem, da ne kupujejo blaga od daleč, za sodelno in kulturno postrežbo, z eno besedo za to, da bi prišel potrošnik do čim cenejšega blaga. Vse to so stvari, ki jih pričakujemo od trgovine, in pričajo, kako važno družbeno opravilo je trgovina. Potrošniški sveti so omogočili,

da je stik z osebjem v trgovini in potrošniki neposrednejši. Prav oni omogočajo, da se razblinijo dostikrat dokaj napačne predstave potrošnikov o trgovini in nje-nem poslovanju. Istočasno pa so ji v močno oporo pri opravljanju njene družbene funkcije. Zlasti so koristni pri majhnih trgovskih podjetjih, kjer delavsko upravljanje ni razvito, dostikrat ni organizacije Zveze komunistov, sam gospodarski sistem pa ni dajal dovolj stimulacije za znižanje stroškov blagovne prometa. Vendar se potrošniški sveti še niso povsem uveljavili, niso se znašli tudi zategati, ker še niso čisto jasno opredeljena njihova pooblastila, niti ni enotnih stališč, kje in kakšen naj bo potrošniški svet. Nedvomno je del resnice tudi v tem, da se potrošniški sveti niso tako uveljavili tudi zato, ker ni podrobnih predpisov o udeležbi potrošnikov pri dobitku trgovine.

Vredno bi bilo razmisliti o predlogu seje obseh predsedstva, da bi tudi pri nash odprti trgovine s samopostrežbo. To v svetu ni nič novega in so prednosti take trgovine za potrošnika nedvomne. Stroški trgovine so znatno nižji, čakanja je manj, s primerno organizacijo poslovanja pa se dá tudi možnost, da bi kdo kaj odnesel, ne da bi plačal, spravitni na minimum, in to ne bi mogel biti razlog, da bi se takih trgovin branili. Poskusimo, saj ne moremo reči, da so drugod po svetu kaj bolj pošteni kot pri nas.

Naslednja stvar, ki niti trgovini niti potrošnikom ni v prid, je, da je še precej splošno mnenje, da je trgovina izvor akumulacije. Taka mnenja srečujemo zlasti v nekaterih ljudskih odborih, ki pričakujejo od trgovine čimvečji dobiček, istočasno jih pa grajajo zavoljo visokih cen. Če zaide podjetje v težave, ga likvidirajo, kar je veliko lažje, kot pa da bi ga postavili na noge in še prej skrbeli, da bi do teža-ve ne prišlo. Naloga sindikatov, pri tem ne mislimo samo na sindikat trgovskih delavcev, pa je, da se zavzamejo za čimboljše in čim solidnejše poslovanje trgovskih podjetij.

Tehnična oprema trgovin

Znano je že, da je danes skoraj polovico manj trgovskih poslovalnic kot pred vojno. L. 1939 jih je bilo v vsej državi 89.691, leta 1955 pa 34.882. Seveda jih je bilo treba nekaj zapreti, toliko pa prav gotovo ne. Težava je še v tem, ker tisti, ki zidajo nova stanovanjska naselja, na trgovine dostikrat čisto pozabijo. V Sarajevu na primer so zgradili novo naselje »Svrakino brdo«, kjer živi 5000 ljudi, zgradili pa niso niti ene trgovine. Potem so neko stanovanje preuredili v trgovino. Centralni svet meni, da bi morali sestaviti perspektivni plan razvoja trgovske mreže in ne bi smeli odobriti nobene gradnje, ki ne bi bila v skladu s tem načrtom. Da ne manjka le poslovalnic, marveč tudi tržnic v mestih, posebno pa primernih skladišč, ki je vozni park slab in da ni dovolj velik, vse to so že stare stvari. To

je odvisno od naših gospodarskih možnosti. Po domače povedano, vse to je odvisno od tega, koliko denarja lahko damo v te namene. Res je pa tudi, da je dostikrat denar na razpolago, ne uporabi-mo pa ga najpametneje. Porabili so ga za renoviranje trgovin, gradili luksuzne lokale itd., ko bi lahko s tem denarjem napravili marsikaj tistega, kar je veliko nujnejše, skladišča na primer, ali bi nabavili hladilnike, kamione itd. Tako pa je šlo precej denarja le da olepšavo mest, kar mislimo, da je v naših razmerah še precejšnja potrat, ko nam na vseh krajih in koncih še vsega potrebnejšega manjka.

Kadri

Tretja vrsta težav naše trgovine so kadri. Trgovine izobraženih ljudi je v Jugoslaviji pre malo. V L.R. Bosni in Hercegovini jih manjka na primer 4000. Tudi naša država ni dovolj in še med temi, ki delajo v trgovini, jih precej išče zaposlitev drugod za boljše plačo. Od tistega, ki naj dela v trgovini, pa ne zahtevamo le strokovne usposobljenosti, marveč tudi visoke moralne kvalitete.

Imamo sicer pravilnik za strokovno usposabljanje ljudi, stimulacija za strokovno usposabljanje pa je še prešibka. V plači ti ljudje namreč ne morejo veliko napredovati. Zato menijo, naj bi bil plačni sistem v trgovini tak, da bi bolj upošteval načelo nagrajevanja po delu. Ko smo že pri plačnem sistemu, recimo še to, da so predlagali, naj bi plačni sklad ne bil več odvisen od denarnega, marveč od blagovne prometa v trgovini. Na ta način v trgovinah ne bi imeli od poviševanja cen nobene koristi. Trudili bi se bili za to, da bi prodali čimveč blaga. To bi se zgodilo le, če bi blago ugajalo kupcem in — kajpak — če bo poceni.

Precej so na seji govorili o tem, da bi lahko v trgovinah zaposlili več žena, ter o moralnih kvalitetah uslužbenec. Le-ti so v stalnem stiku z ljudmi in se morajo obnašati tako, kot se spodobi za državljana socialistične Jugoslavije. Ponovno so naglasili, da bi morali preprečiti delo v trgovini takim ljudem, ki so bili obsojeni za kriminalna dejanja. Tem ne bi smeli dati v roke takega dela, kjer bi imeli možnost spet se pregrešiti zoper družbeno lastnino. To je nekaj temeljnih misli o trgovini, o katerih je bilo govora na skupnem zasedanju Centralnega sveta ZSJ in CO sindikata trgovskih, gostinskih in turističnih delavcev Jugoslavije. Prihodnji pa se bomo zadržali ob vprašanjih, o katerih so razpravljali naslednji dan skupno s CO sindikata kmetijskih delavcev Jugoslavije.

Ste že sklenili

koliko bo vaše podjetje prispevalo za tiskovni sklad

Marjanca Jemec: Kadar je mati v službi

IV. KONGRES KOVINARJEV JUGOSLAVIJE

Skrbimo za naš delavski podmladek

V teh dneh je bil v Novem Sadu četrti kongres kovinarjev Jugoslavije. Prisostvoval mu je član Zveznega izvršnega sveta Franc Leskošek, član predsedstva Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Pepca Kardelj in predstavniki belgijskih in romunskih kovinarjev.

Tovariš Tito je poslal kongresu brzojavko, v kateri med drugim omenja, da morajo kovinarji kazati več skrbi delavskemu podmladku, ker s sedanjim stanjem ne moremo biti zadovoljni. Našo delavsko mladino je potrebno stalno izobraževati in to na svetlih tradicijah delavskega gibanja, v katerem je kovinarjem vedno pripadalo posebno mesto. In mnoga izkustva iz ča-

sov, ko sem še sam delal kot kovinar, bi lahko izkoristili za izobraževanje. Tako bi naši mladi delavci imeli aktivnejši odnos nasproti delavskemu upravljanju. Na kongresu so v glavnem obravnavali delavsko upravljanje in gospodarstvo, življenjski standard in plačni sistem ter socialno politiko in zaščito pri delu.

Tovariš Leskošek je govoril o vlogi sindikatov. Sindikat naj v današnjih razmerah predvsem razvija nov odnos do dela in skrbi za večjo storilnost. Po njegovem mnenju bi bilo prav, da sindikalni voditelji ne bi bili člani organov delavskega upravljanja. Pri vsaki večji gospodarski organizaciji naj bi deloval študijski oddelek ali odsek za proučevanje storilnosti dela. Cilj oddelka bi bil povečanje storilnosti. Tudi s sodelovanjem med podjetji bi lahko dosegli lepe uspehe. Povečali bi lahko predvsem asortiman izdelkov, ne da bi gradili nove tvornice.

Kongres je pozdravil v imenu predvojnih sindikalnih funkcionarjev Vladimir Milčić, ki je že več kot pol stoletja član sindikata kovinarjev. Prečitali so tudi pozdrave kovinarjev Finske, Danske, Italije in Anglije.

Izvršni odbor Mednarodne federacije rudarjev je zasedal v Beogradu

V sredo se je začelo v Beogradu zasedanje Izvršnega odbora Mednarodne federacije rudarjev. To je prvo mednarodno sindikalno posvetovanje po vojni pri nas.

Prejtni dan so se člani Izvršnega odbora udeležili plenarnega zasedanja Centralnega odbora Sindikata rudarjev in metalurгов Jugoslavije. Na tem zasedanju so razpravljali o problemih delavskega upravljanja.

S KONGRESA SINDIKATA LESNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

LE Z VEČJO PRODUKTIVNOSTJO se bo izboljšal položaj lesnih delavcev

Od 12. do 14. maja je zasedal na Reki IV. kongres Sindikata lesnih delavcev Jugoslavije. Udeležilo se ga je 163 izvoljenih delavcev ter številni tuji gostje. Med njimi je bil tudi član predsedstva Mednarodne federacije gradbenih in lesnih delavcev, saj je naš sindikat že član te mednarodne sindikalne strokovne zveze. Na kongresu so med drugim sprejeli tudi novi statut, za predsednika so spet izvolili tovariša Josipa Bosnarja, podpredsednika sta Nedeljko Karatić in Stepan Salamon, tajnik je pa Tihomir Stepić.

Kongres se je zadržal v glavnem na proizvodnih vprašanjih. To ni slučajno, saj je velik del proizvodov lesne industrije namenjen široki potrošnji. V tej panogi industrije je 293 podjetij s 618 obrati, toda le 8 je zares velikih podjetij, ostala so manjša. V žagarski industriji na primer je tri četrtine majhnih podjetij, ki napravijo le dve petini celotne proizvodnje te industrije. Treba bo torej združevati manjša podjetja, zlasti pa rekonstruirati, saj jih je večina precej zastarelih.

Produktivnost dela je vsekakor tudi v lesni industriji problem številka ena. Osnovnih sredstev je trikrat več, vrednost proizvodnje pa komaj dvakrat večja. Torej produktivnost dela pada in — plače so nizke. Nekateri vidijo izboljšanje gmotnega položaja lesnih delavcev v realnih tarifnih odnosih in nagrajevanju po delu, torej zgolj v ureditvi sistemat plač. Nedvomno je boj za višjo storilnost tesno povezan s sistemom plač, ki naj bo tak, da bo spodbujal k višji storilnosti. S tem pa zavedamo že ob drugo vprašanje: višja storilnost je poleg boljše organizacije dela rezultat tudi večje strokovne usposobljenosti. Še je veliko nepismenih, občutno je pomanjkanje strokovnjakov. V državi je le 3,7% visokokvalificiranih delavcev v tej panogi industrije, v Bosni pa le slab odstotek. Dotok mladih moči je sorazmerno šibak in še kolikor pride mladih delavcev iz strokovnih šol, so obrtniški delavci: od 18.691 vajencev se jih je 10.660 izučilo pri obrtnikih. Kar prav ima tisti delegat, ki je dejal, da lahko tovarno zgradimo v treh letih, strokovno usposobiti človeka pa ne moremo tako hitro. Za to je treba več časa.

Kongres se je še posebej zadržal ob varstvu našega gozdnega bogastva. V Jugoslaviji je še vedno skoro milijon odprtih ognjišč, kjer gre veliko lesa v nič. V poročilu so izrazili predlog, ki je bolj ilustracija kot pa praktič-

no izvedljiv. Pravijo namreč, da bi se skupnosti bolj splačalo vsaki teh družin podariti štedilnik in bi imela skupnost od tega več koristi, kot pa da pusti, da gore drva v odprtem ognjišču.

Ta kongres je zanimiv še po nečem. Precej delovnih kolektiv-

vov mu je poslalo vrsto predlogov, zahtev ter naročil novemu predsedstvu. Republiški odbor Srbije je zahteval, naj se kongres zavzame za to, da bi odpravili take stvari, ki preprečujejo delavcem dopust v počitniških domovih. Drugi spet so zahtevali, naj se spremeni zakon o delavskem upravljanju, tretji se zavzemajo za spremembo sistema kreditiranja itd. To je dokaz, kako veliko avtoriteto uživa sindikat med delavci.

OB ROBU DOGODKOV

VOLITVE V TRSTU

Preteklo nedeljo in ponedeljek Italij — občinski in pokrajinski (Trst, Milje, Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik in Repentabor) je 222.640 volivcev volilo svoje občinske občine (mesto Trst) se je pomenilo partija, Italijanska liberalna stranka, Neodvisna socialistična zveza, Italijanska republikanska stranka, Italijanska socialistična stranka v zvezi z »Unita Popolare«, Radikalna stranka, Krščanska demokracija, Monarhistična stranka, Italijanska socialno gibanje (fašisti), Nacionalno gospodarsko gibanje, Slovenska demokratska zveza in italijanska socialno-demokratska stranka. V okoliških občinah pa so se napredne stranke večinoma združile in ustanovile enotne liste.

Skoro vsa povojna leta so v Trstu vladale tako imenovane stranke sredine — krščanska demokracija in njeni majhni zavezniki: socialni demokrati, liberalci in republikanci. V rkah teh strank je bila tudi pokrajinska uprava, ki ni bila izvoljena, ampak jo je imenovala bivša Zavezniška vojaška uprava.

V predvojnem boju, ki je bil precej živahen, včasih celo oster, so stranke zbljevali ozirom ločevali podobni ali različni pogledi na dosedanje občinske uprave v Trstu in okoliških občinah ter na delovanje pokrajinskega sveta. Grupirali sta se v glavnem dve populoma nasprotni politični skupini. Levičarske stranke so v tržaški občini nastopile z geslom, da je sedanja štiristrankarska občinska uprava delovala v prid izkoriščevalcem in s svojo brezposelnostjo pokorščino Rimu povzročila težavno gospodarsko krizo, ki jo občini zlasti tržaški delovni človek; zato jo je treba zamenjati z demokratično in socialistično usmerjeno občinsko upravo, ki bi reševala in resila prečete socialne in gospodarske probleme tržaškega mesta. Stranke vladajoče koalicije pa so s podporo desnice in škofa Santina skušale zagovarjati sedanja uprava, z željo, da bi ohranile svoje pozicije, skušale so zakrivati težavne gospodarske in socialne razmere ter s volilnimi obljubami in razpolovljenjem sovinskih stranki preprečiti odmik volivcev k levici. To pa je bila dokaj nehalna naložba. Devet let so te stranke le obljubljale, obljub pa niso izpolnjevale. Čelo njihovi lastni pristaji so na predvolilnih razgovorih spravevali občinske odbornike:

so bile v Trstu — tako kot v vsej volitve. V šestih tržaških občinah (Trst, Milje, Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik in Repentabor) je 222.640 volivcev volilo svoje občinske občine (mesto Trst) se je pomenilo partija, Italijanska liberalna stranka, Neodvisna socialistična zveza, Italijanska republikanska stranka, Italijanska socialistična stranka v zvezi z »Unita Popolare«, Radikalna stranka, Krščanska demokracija, Monarhistična stranka, Italijanska socialno gibanje (fašisti), Nacionalno gospodarsko gibanje, Slovenska demokratska zveza in italijanska socialno-demokratska stranka. V okoliških občinah pa so se napredne stranke večinoma združile in ustanovile enotne liste.

Kje sta med in mleko, ki ste ju napovedovali v imenu svojih rimskih gospodarjev? Kje je gospodarski napredek, ki so ga obljubljali? Kje so ladje? Kje pomorske proge? In kje je prosta cona, kje tisti, obljubljeni 70 milijard za razvoj tržaškega gospodarstva?

Po zadnji vojni je Trst nekaj let do kak dobro živel. Američani so potrebovali njegovo pristanišče za prevoz blaga v Avstrijo, kjer so imeli veliko vojaštva v obliki Marshallove pomoči in državnih podpor je od 1947. do 1953. leta dobil skoro 50 milijard lit. Razen tega so ameriški vojniki v devetih letih okupacije pustili v Trstu 260 milijonov dolarjev. Kljub temu blagodejnemu vplivu okupacije pa Trst nikoli ni dosegel ravni, do katere se je povzpeli prvo svetovno vojno, ko je bil pristanišče svojega naravnega zaledja.

Ze zadnja leta okupacije se je v Trst spet začela seliti kriza. Ameriške pošiljke v Avstrijo so bile vedno manjše, pa tudi pri pomoči so začeli skopjariti. Italijanska carina je zavirala razvoj Trsta v prid Genovi in Benetk. V težave je zasil tudi ladjedelništvo, ki je bilo prisiljeno drago kupovati gradbeno gradivo v Italiji. Naročila so kopnena, novih pa ni bilo, ker so države raje bolj poceni kupovale ladje v drugih ladjedelnicah. Precej modernih ladij, ki so jih zgradili tržaški delavci s sredstvi občinskega proračuna, so premeštali v druga italijanska pristanišča. Trst je ostal skoraj brez ladjevja, ladjedelnice brez naročil, delavci brez dela. Ker se je promet zmanjšal in se je ladje-

delništvo znašlo v težavah, se je kriza pojavila tudi v drugih vejah tržaškega gospodarstva. V Trst se je vrnila Italija in kriza se je devala v dan večala. Današnje izplojevo iz pristanišča le dve do tri ladje/dnevno. Trst nima dovolj pomorskih prog niti ladij. Industrija ne izkorišča svoje zmogljivosti, trgovina propada.

Ogromni birokratski aparat krizo še povečuje. Proizvodno je zaposlenih 40% vseh zaposlenih Tržačanov. Vsak tretji Tržačan je uradnik.

Nad 21.000 delavcev je nezaposlenih. Ti dobivajo skromno podporo, toda le šest mesecev. Iz ankete tržaškega urada za socialno varstvo je razvidno, da 26.900 Tržačanov živi v največji bedi. Nad 15.000 družin nima stanovanj. V zadnjem letu se je 8000 Tržačanov izselilo v Avstralijo. Trst je odrezan od zaledja in — umira.

Tržaško gospodarstvo in njegovo pristanišče sta mednarodnega pomena, zgrajena v službi mednarodne trgovine. Trst je pristanišče svojega naravnega zaledja: Jugoslavije, Avstrije, Madžarske, Češkoslovaške. Italija je 1912. leta sodelovala v tržaškem prometu s 3,6%, leta 1953 pa s 14%. Tudi danes ni položaj nič boljši. Trst ne more živeti v gospodarskem objemu Italije. Razvija se lahko le, če spet postane pristanišče svojega naravnega zaledja. Zato napredni Tržacani zahtevajo ustanovitve svobodne cone, uveljavitev valutarne olajšave in olajšave za tranzitno trgovino, zboljšanje pomorskih, železniških in cestnih zvez, kar bi omogočilo Trstu uspešno tekmovanje z drugimi pristanišči. Nasprotniki svobodnega pristanišča (zlasti industrialci) pa se zavzemajo za industrializacijo Trsta in njegovo vključitev v italijansko gospodarstvo. Med njimi so tudi lastniki velikih pomorskih družb, ki imajo v Trstu svoje pisarne, ladje pa v Genovi, Palermu in Benetkah. Pristijni jim moramo še furlanske veleposelnike, ki vedo, da bi svobodna cona razbila njihov monopol na tržaškem tržišču. Tržaški industrialci pa nasprotu-

jejo svobodnemu pristanišču tudi zato, ker menijo, da bi potem izgubili državno pomoč. Te skopine podpira skoraj vsa italijanska reakcija, ki je pripravljena, da bi se s svobodno cono selili v Trst jugoslovanski vpliv.

Vse probleme seveda zasledimo lahko tudi v predvolilnem boju. Zapisal sem že, da je v tržaški občini nastopil 12 strank in volilnih skupin. Oglejte si jih nekotno pobliže. K o n a m i s t i c h a p a r t i j a. Največja delavska stranka v Trstu. Pri zadnjih občinskih volitvah je zavela drugo mesto. Na njeni kandidatski listi so Italijani in Slovenci. Nosilec liste je Vidali, ki ga naši bralci prav dobro poznajo. Zadanje čase se je sicer nekako vnesel; sledil je Togliattiju in priznal, da je Jugoslavija »država, ki je napravila pomembne korake k socializmu«. Toda skode, ki so jo povzročile Partiji Vidalijeva informbirojevska stališča, ni mogoče odpraviti z nekaterimi izjavami. Vidali je javno priznal svoje napake (to priznanje je odvrnilo od Partije nevarnost krize), toda svojim informbirojevskim pogledom se ni povsem odpovedal. Skusa se sicer prilagoditi spremembam, ki so nastale po 20. kongresu sovjetskih komunistov, iskren pristav enakovrednega sodelovanja vseh socialističnih sil pa še vedno ni. Po njegovem bi se morale socialistične sile zbirati okrog komunistične partije, ki naj bi imela vodilno vlogo, zato ker je najbolj številna in ker je pač Komunistična partija, ne pa zato, ker naj bi bila razredno najbolj zaveden in idejno najbolj enoten in napreden del delavskega razreda. Ti njegovi pogledi skodujejo sodelovanju vseh socialističnih sil, za katerega se zavzema vedno več tržaških delavcev. Čeprav je v Komunistični partiji še precej zastarelega in nesocialističnega, vendar je ona najnaprednejših sil v Trstu, ki je v svoj program zapisala vse glavne zadeve tržaškega proletariata in tudi slovenskega življa. Nasprotniki svobodnega pristanišča (zlasti industrialci) pa se zavzemajo za industrializacijo Trsta in njegovo vključitev v italijansko gospodarstvo. Med njimi so tudi lastniki velikih pomorskih družb, ki imajo v Trstu svoje pisarne, ladje pa v Genovi, Palermu in Benetkah. Pristijni jim moramo še furlanske veleposelnike, ki vedo, da bi svobodna cona razbila njihov monopol na tržaškem tržišču. Tržaški industrialci pa nasprotu-

DROBNE (Z ORGANIZACI)

Lepa priveditev zagorskih uslužbenec. Sindikalna organizacija občinskega ljudskega odbora Narodne banke in uprave komunalnih ustanov je privedila proslavo na Sv. Gori, zibelki zavskega partizanstva. V okrašenih dvorani planske kočice so imeli pester spored nastopov. Ob tej priložnosti so razvili svojo sindikalno zastavo. Zvečer so se zbrali pri tabornem ognju in njihova partizanska pesem je odmevala globoko v noč.

Beli rudarji se izobražujejo. Sindikalna organizacija pri Proizvodni nafte v Lendavi je privedila za delavce strokovni tečaj. V teh dneh pa bodo začeli z drugim tečajem, ki je namenjen visokokvalificiranim delavcem. Podjetje študenta tudi več študentov na rudarski šoli v Varazdinu.

Za zaščito delavcev. V jesenski železarni izdajo letno več kot 150 milijonov dinarjev za zaščito delavcev. Tu pa niso všteta sredstva, ki jih vlagajo za izboljšanje higienskih pogojev po obratih. Vsako leto omogočijo članom kolektivna cenenata letovanja in izlete, za kar dajejo iz dobitka podjetja več kot 12 milijonov dinarjev. P. A.

V štorski železarni so imeli pred dnevi razširjeno sejo sindikalnega akta. Razpravljali so o pozitivni akcije za krovjalstvo tudi v bližnji okolici Stor. Zastopnik transvizijske postaje iz Celja, tovariš dr. Bogomir Hrašovec, je govoril o pomeu krvodajalstva.

Iz Kočevja. Rudnik rjavega premoga v Kočevju obratuje že vrsto let. Kočevski rudarji nakopljejo vsako leto več premoga. Lani so ga izkopalih že nad 150.000 ton. Letos bodo kočevski rudarji predvsem izkoriščali slabše sloje premoga in na dnevnem kopu odstranili precej zemlje. To pomeni, da hočejo premogovane sloje čimbolj izkoristiti.

Ce bi hoteli tehnično izboljšati proizvodnjo, bi morali izboljšati separacijo, rudnik potrebuje več bagrov za dnevni kop. Tudi separacijo bi morali obnoviti in podaljšati bi bilo treba industrijske tire, dokupiti nekaj lokomotiv in vagončkov. Rudarji upajo, da bodo ob podpori skupnosti vse to slej ali prej tudi uresničili.

Resno vprašanje, ki tare vodstvo rudnika in delavski svet, so stanovanja in ostala preskrba rudarjev. Precej rudarjev se stanuje v barakah in stavbah, ki ne ustrezajo svojem namenu. Res, zadnja leta je bilo precej storjenega, toda še marsikaj bi morali izboljšati.

Tudi prehrana v rudniški restavraciji ni najboljše. Na račun tega je bila izrečena že prenekateri beseda, toda pravega uspeha niso dosegli. Za trgovsko podjetje, ki oskrbuje rudarje in njihove družine, bi morali najti primernejše prostore. Prevoz kruha iz Kočevja do rudnika stane vsak dan okoli 200 dinarjev. Upamo, da bo stvari, ki se kažejo preskrebne, nekoliko izboljšal potrošniški svet, ki so ga pred nedavnim izvolili.

Viktor Dragoš je prav je, da je tovariš Viktor potarnal o stvareh, ki žulijo njega in rudarje. Toda na nekaj ne smemo pozabiti. Letos so investicijska sredstva zelo omejena. Če bi več namenili za investicije, kot je namenjeno, če bi več namenili kočevskemu rudniku, bi drugje, kjer so sredstva še bolj potrebna, ostali brez njih. Marsikaj tega, kar omenja tovariš Dragoš glede prehrane v rudniški restavraciji, trgovini in pekarni pa bi bilo mogoče urediti kar pri njih doma, seveda s kopico dobre volje. Upamo, da nam tovariš Viktor Dragoš tek nekaj besedi ne bo zameril, kajti stvar je treba postaviti vedno na pravo mesto.

PRVEGA JUNIJA 1924 V TRBOVLJAH

UDAREC NASILJU

Delavci zasavskih revirjev so na ta dan za ceno svoje krvi zastavili jugoslovanski fašizem na pohodu

Jugoslovansko meščanstvo se je po prvi svetovni vojni počasi opomoglo od strahu pred revolucionarnim vzdušjem, ki je zavladalo med delavnimi ljudmi. Kakor hitro pa se je opomoglo, se je povezovalo z evropskimi meščani, dvignilo glavo ter pokazalo svoj pravi obraz.

Da bi v kali zadušila svobodarske težnje in napredna stremjenja delovnih ljudi, je segla po vseh sredstvih nasilja. Prepovedala je vsako napredno delavsko organizacijo, postavila komuniste in zavedne delavce iz-

ni otrok. Delavske pesti niso pustile. Mladinske skupine pod vodstvom Marinka, Klopčiča, Marna, Farčnika so udarile in so poglonele orjunaše v beg proti postaji.

Tedaj pa...

Zabliskali so se bajoneti žandarjskih pušk in pritisnili na goloroke delavce. Zandarji so prihiteli orjunašem na pomoč in jih vzeli v svojo zaščito. Nasilje orjunašev se je pričelo. Preiskovali so hiše, in polovili 17 rudarjev. Svoj bes so znesli nad dvaindvajsetletnim Francetom Fakinom, ga pretapali in mučili. Potem so ga kot v brezbrannih orgijah vodili v kamnolom in ga ustrelili ob

7,6 na sekundo

Pred kratkim so se mariborčanke pomerile v strojepisju in stenografiji. Namen tekmovanja je bil, da se posveti večja pozornost storilnosti dela v pisarnah. Tekmovalo je 16 stenografinj v hitrosti 180 zlogov na minuto. Prvo mesto je osvojila uslužbenka Tovarne umetnih brusov, tovarišica Svarcer Herma, ki je napravila 100% pravičen prenos. Takoj za njo sta bili dijakinja Ekonoške srednje šole tovarišici Kamenšek Angela in Kert Nada. V hitrosti 160 zlogov na minuto si sledi: tovarišica Bertonec Lijana, dijakinja ESS; tovarišica Lešnik Steffa, uslužbenka v »Hidromontaži« in dijakinja ESS Augustinovič Vida.

Prvič so se pomerile tudi strojepiske. Kar 32 se jih je vsedlo za stroje. Najboljša je spet bila tovarišica Svarcer Herma, ki je pisala s hitrostjo 7,6 udarca na sekundo. S tem rezultatom je znatno izboljšala lanski republiški rekord 6,65. Sledijo ji: Svarc Inge, Bučar Regina, Zebrek Vera, Gorjup Jožica itd. Tekmovanje je pokazalo, da je v Mariboru res nekaj dobrih stenodaktilografinj. B. D.

Tovariš Tito med pionirji in mladino, ki mu je prišla voščila k štiriinšestdesetemu rojstnemu dnevu

S PIONIRJI V INDUSTRIJSKI SOLI

Halo, me slišiš...?

Bil je lep, sončen četrtek popoldan. Za Kurilnico na Vilharjevi cesti je bilo vse živo. Zbirali so se otroci iz osnovnih šol Ledine in Moste. Solskemu upravitelju, tovarišu Trobežu, se je komaj posrečilo razporediti jih v dve skupini. Ena skupina si bo ogledala in delala v Industrijski šoli za telefonsko-telegrafskega mehanika, druga pa bo šla v Kurilnico. Dekleta so se navduševala za šolo, kjer jih je mikala slušalka in zvonjenje zvoncev. Večina fantov pa bo zavila v Kurilnico, kjer jim bodo pokazali motorni vlak, obračanje lokomotiv, popraviljanje in vsa mogoča dela na lokomotivah.

Več kot petinštirideset pionirk in pionirjev je vedrega obraza sprejel predavatelj tovariš Maks Kadive. Otroci so posedli po klopih. Z zanimanjem so zrlji v njega, ko je v kratkih, enostavnih in razumljivih besedah pojasnjeval telefonske in telegrafske naprave.

Pred sto leti je živel v Severni Ameriki Samuel Morse. Izumil je telegrafski aparat. Sestavljen je tudi mednarodno abecedo za brzojavljanje. Po njem jo imenujemo morsejevi znaki. Vsaka črka te besede je sestavljena iz vodoravnih črt in pik. Na primer črka »o« napišemo s tremi vodoravnimi črticami, črka »k« z dvema pikama. Povedati pa vam moram, da je morsejeva abeceda že zastarela in jo vse manj uporabljamo. Danes prenašamo poročila z naj sodobnejšimi telegrafskimi aparati, »teleprinterji«. Uporabljajo jih že vse naše pošte...

Približno tako je pripovedoval tovariš Maks otrokom in ti so ga z zanimanjem poslušali. Ko je končal, so se pionirji porazdelili v manjše skupinice in vsako skupinico je vodil eden ali več gojencev te industrijske šole. Pričeli so s praktičnim delom pri posameznih aparatih. Velika učilnica je bila kar prepolna. Vsakdo je

imel kaj povedati in vprašati in glasno čebljanje je odmevalo po hodniku in na dvorišče. Tovariš Maks pa je stopal od skupine do skupine in poslušal razlage svojih učencev. Ponekde je še sam malo pomagal in otroci so vse razumeli.

»Halo! Halo! Kaj me slišite?« Mala Nataša je nerodno držala v droben roki telefonsko slušalko in klicala prijateljico Liziko, ki je z zanimanjem poslušala na drugi strani žice.

»Saj se nič ne sliši,« je žalostno pogledala Lizika.

Fantje so brž pregledali vso napravo. Prevezovali in uravnavali so žico, od onih debelih pa do najtanjših. Končno je Lizika zaslišala Natašin glasek. Obraz ji je zažarel.

»Tovariš, tukaj nastavite prst.« Mislil sem si: fant, ne boš me dobil na limanice.

»Kaj pa delaš?« Fantič v kratkih hlačah je z drobno roko hitro vrtil ročico.

»Elektriko delam. Sreča, da niste prej prišli za žico, ker bi vas poštono streslo,« mi je odvrnil fantek.

Otroci so pisali in brali napisane besede. Marija mi je zaupala, da bo v jeseni šla v gimnazijo, ker se dobro uči. In pozneje mogoče še k daljnopisniku.

Pri drugih mizah so bodoči mehaniki komaj odgovarjali na vprašanja otrok. Leo, Jože in drugi učenci Industrijske šole se že dolgo niso tako znojili, kakor ta četrtek. Pravijo, da niti pri spraševanju ne. Otroci so hoteli vse vedeti, za vsako žico, kaj pomeni ta vijak, ona napeljava, tuljava, in vse to je bilo težko povedati z enostavnimi, razumljivi besedami.

Ze je zahajalo sonce za študentovski Kolegij in Gospodarsko razstavišče, ko so otroci zapuščali delavnice in učilnice Industrijske šole. Prijetno in koristno so prebili popoldan. Bodoči mehaniki so jim še nabožili žice, magnetov, slušalk in drugih stvari. Vse to so podarili njihovega pionirskemu odredu in pionirji si bodo lahko sami izdelovali detektorje in podobne aparate.

Prihodnji četrtek pa gre njihova skupina v Kurilnico. Druga skupina pa v Industrijsko šolo. Lepo je, da so železnikarji in postarji posvetili toliko pažnje vzgoji mladega rodu.

Pionirke pišejo na teleprinterju

Ob kongresu radiologov

Namen kongresa (ki je vsako tretje leto) radioloških sekcij pri zdravniških društvih, je prikazati delo naše radiologije (to je veda, ki se ukvarja z odkrivanjem rakastih obolenj). Na letošnjem kongresu so obravnavali sodobne metode ugotavljanja rakastih obolenj in posvetili veliko časa vprašanju zdravljenja teh boleznih. Naša zdravstvena praksa kaže, da smo kljub številnim težavam tudi na tem polju dosegli evropsko raven. Največ uspehov sta pri tem dosegla Onkološki inštitut in Zavod za radiologijo in radioterapijo v Zagrebu. V tem zavodu so uvedli moderno metodo rentgeniziranja ožilja in žolčnika, kar je posebej važno za ugotavljanje rakastih obolenj in to prej, preden se kirurški sploh odločijo za težaven operacijski poseg. Močno je napredovala tudi radiologija v vojaških ustanovah. Poleg izobraževanja visokokvalificiranih kadrov pa smo začeli v zadnjem času tudi opremljati naše bolnišnice z naj sodobnejšimi rentgenskimi aparati.

O tem nam je zgovorno pričala razstava na Gospodarskem razstavišču. Razstava nas je seznanila z aparati, ki jih danes uporabljajo v rentgenologiji. Pri nas imamo največje tovarno tehnik aparatov v Nišu. Ta se je prvič pojavila na trgu s svojimi izdelki že leta 1953. Sedaj izdeluje kakih 100 proizvodov za elektromedicino, razne električne naprave ter elektronske cevi. Tovarna v Nišu in ostala podobna podjetja danes lahko krijejo potrebe domačega tržišča. Podjetje »Elektrotehnika« iz Ljubljane se sicer na razstavišču ni razlikovalo od ostalih razstavljalcev, kljub temu pa ne bo odveč, če zapišemo, da se je to podjetje razvilo iz popravilnice rentgenskih aparatov, danes pa je proizvajalec dobre in cenene rentgenske aparate. Razstava je imela namen seznaniti jugoslovanske rentgenologe z naj sodobnejšimi tehničnimi pridobitvami na polju rentgenologije. Pa ne samo to. Vsi obiskovalci so dobili vtis, da je naša industrija rentgenskih aparatov dosegla vsaj po kakovosti, če že ne po količini, sosednje države.

Broj 23

»BORBA«

Strana 7

Slovenska priloga „Borbe“

Orjunaški teror je zahvel pod Pešac-Pribičevićem režimom, dne 1. junija v Trbovljah sledenje žrtvam.

Franc Fakin (rudar, 20 let) **Albin Fritz** (rudar, 27 let) **Jakob Ocepek** (rudar, 60 let)

Ivan Rozina (Njegov, 70 let) **4-letni rejenček** **N. Zupanc** (stobinski delavec, 22 let)

Naznaječ to paterstivo vest celokupnega delovnega ljudstva Slovenije, prisegemo ob njihovih grobovih, da so boho toliko časa nezaposno borili proti onim, ki so neteli Orjunaše — plačane ubilce delovnega ljudstva, dokler ne bodo podle žrtve popolnoma močevane. Te žrtve dokazujejo ponovno, da gre proletarski boj za vse, za življenje za svobodo vsakega delovnega človeka, ne samo za kosček kruha. Podle proletarske žrtve bodo popolnoma močevane šele tedaj, ko bodo premozani kapitalisti, nosilci današnje krivice in fašizma, in ko bo gospodoval na svetu osvobojen ljudski god v svobodni socialistični družbi. To prisego izreka s namni celokupni revolucionarni proletariati Jugoslavije!

Slava padlim žrtvam reakcije!

Neodvisna Delavska Stranka Jugoslavije **Zveza Neod. Strokovnih Organizacij**

Zveza Rudarskih Delavcev

Oborožen napad Orjune na rudarje

V ZMARNJO PIRIBIČEVIČEVE FAKINSKOVSE »DEMOKRAČIJE«. — UBITI NEODOLNI 20-LETNI RUDARJI, RUDARJI SO V SVETI OB-
SAMI ŠKRTNO ZADALI TRI VODITELJE PLACANIH ORJUNSKIH RAZDOJNIKOV. — ORJUNCI DIVJAJO Z REVOLVERJI, GRANATAMI
IN SEKIRAMI PO TRBOVLJAH. — ORJUNCI POSTAVLJAJO SVOJI PRIKI SOSOT PROTI RUDARJEM. — ORJUNCI ZAGALI RUDARSKIH DOB-
VRSIO ROPARSKE VLOME. — OBLASTI JIH INDEKTRNO PODPIRA.

Trbovlja 1. junija. — Na banda pripravljena popolnoma
Orjunaše in oborožen pohod na delovnega ljudstva Slovenije, prisegemo ob njihovih grobovih, da
Orjunaše in oborožen pohod na delovnega ljudstva Slovenije, prisegemo ob njihovih grobovih, da
Orjunaše in oborožen pohod na delovnega ljudstva Slovenije, prisegemo ob njihovih grobovih, da

ven zakona, uvedla zgodlasen zakon o zaščiti države. Če so bile polne, v deželi je zavladalo na-

Še iz naših organizacij

Slavje v Pekrah. Clani sindikalne podružnice obrtnih delavcev in uslužbencev Pekre-Limbuš, so pred dnevi razvili svoj sindikalni prapor. Ob tej svečanosti je nastopil pevski zbor »Angel Besednjake, pevski zbor Limbuške gimnazije in godba. »Svobodarstvo«.

Tekmovanje podružnic v Ptujju. Običinski sindikalni svet v Ptujju je pripravil tekmovalni načrt za tekmovanje med podružnicami. Tako bodo tekmovali v pridobivanju novih članov, v skrbi za strokovno in politično ekonomsko izobraževanje članstva, za večjo storilnost in še na drugih področjih.

nema zborovanju. Prav ta dan so orjunaši priredili svoj izzivalni pohod na Trbovlje, da v srcu proletarskih revirjev razvijajo svoj prapor. Prišli so v črnino mrtvaško odeti, izvajajo. Na čelu je stopala vojaška godba Dravske divizije. Rudarji so stali nemo pred Delavskim domom, dlani so stisnili v pesti. Spustili so vojaško godbo mimo. Potem pa... Delavska telesa so se strnila v neprobojen zid in proletarske pesti so udarile v obraz nasilja. Orjunaši so dvignili orožje. Zrak se je napolnil s smodnikom. Padle so prve žrtve: rudar Albin Fritz, rudar Ivan Rozina, stavbinski delavec Zupanc, rudar Ocepek, v krvi je oblezal nedolžen štiritlet-

siju plamenov rudarskega doma, ki so ga zažgali.

Cez nekaj dni so uprizorili v Celju sodni proces. Rudarji so obtoževali in pokazali morilce, toda sodišče jih ni hotelo videti. Izreklo je »salomonsko« sodbo: »Morilcev ni mogoče ugotoviti...«

Ko je trboveljski proletarijat z gnevom v srcih pokopal svoje žrtve, so žandarji močno zastražili pokopališče. Njihovi blede obrazi so bili polni strahu pred ljudsko sodbo.

Pokolj v Trbovljah in zverinski umor rudarja Franca Fakina je dokončno razkril fašistični obraz Orjune. Proletarijat zasavskih rudarjev pa mu je zadal za ceno svoje krvi udarec v obraz in zastavil pot nasilja.

ležiarska skupina »Cipriano Facchinetti«, ki se je pridružila socialnim demokratom.

5. Italijanska socialistična stranka. Njen jeva tržska podružnica. Do nedavnega je živelarila kot manjša skupina med komunisti in socialistimi demokrati. Njeni so skuša okrepiti z nacionalističnimi izjavami o italijanstvu Trsta, o obrambi nacionalnih interesov. Razen tega pa skuša Nenni s podpiranjem stalinizma pridobiti na svojo stran nezadovoljne stalinistične elemente v Komunistični partiji. V glavnem pa je program socialistične stranke podoben programu Komunistične partije, katero Nenni sodeluje. Socialistična stranka je sklenila volilni sporazum z levicarskim gibanjem »Unita Popolare«, ki v Trstu nima kdo ve kaj pristašev. Nasilca skupne liste sta dr. Treiner in dr. Pincherle.

6. Radikalna stranka. Nepredna meščanska skupina, ki je nastala iz levega krila liberalne stranke. Nasilca njene liste je prof. Colliotti. Zavzema se za nekatere socialne in gospodarske reforme; kaže pripravljenost za akcijsko sodelovanje z merno levico.

7. Krščanska demokracija. Doslje največja tržska stranka, ki ima z sedem let vodilno vlogo v občinskem svetu. Njen predsednik Bartolija je tržski župan. V tržski podružnici italijanske krščanske demokracije prevladujejo desničarske težnje Pelle in Selbe. Bartolija je odkril nasprotnik svobodne cone. Vseskozi je podpiral genovsko pomorsko politiko na škodo Trsta. Nasprotjevali je vsakemu gibanju za gospodarsko obnovo mesta, obsojal delavske stavke, zanikal opoziciji v občinskem svetu najsonovnejše pravice, izvajal strupeno diskriminacijsko politiko nasproti tržskim Slovincem, skušal se je prihraniti mrdno do Jugoslavije in zaviral sporazumevanje med Italijo in Jugoslavijo. Zaradi tega je levo demokrščansko krilo grozilo, da njegove ponovne kandidature ne bo podprlo. Po večdnevni razpravi so tržski demokratijani končno le kandidirali Bartolija, toda šele tedaj, ko jih je opomnil skof Santin, naj ga kandidirajo skof Santin je poslal volivcem pismo, v katerem jih poziva, naj izpolnijo svojo dolžnost do vere in Kristusa, torej volijo naj demokratijane. Kandidati krščanske demokracije so v predvolilni kampanji hvalili sedanjno mestno upravo in ve-

liko obljubljali.

8. Monarhistična stranka. Desničarska skupina, ki je pri prejšnjih volitvah nastopila z dvema listama, sedaj pa z eno. Njen program je enak programu Italijanske monarhistične stranke, desničarski in konservativni.

9. Italijansko socialno gibanje. Fašistična skupina, desničarska in šovinistična. Pred nedavnim so jo zapustili nekateri skrajneži in ustanovili nacionalno-socialistično stranko, ki je najprej povedala, da bo samostojno nastopila, potem pa se je pridružila v Nacionalnemu gospodarskemu gibanju.

10. Nacionalno gospodarsko gibanje. Nova skupina, ki je spodbujala zadrževati nezadovoljne majhne in srednje gospodarske kroge, kmalu pa se je prelevila v skrajno desničarsko grupacijo. V njej se je zbrala vsa najskrajnejša desnica.

11. Slovenska demokratska zveza. Klerikalna skupina Tržških Slovincov, ki jo vodi dr. Aguelto, zagrezen nasprotnik vsakega demokratskega in naprednega gibanja. Zaradi svoje reakcionarne politike in nekritičnega podpiranja Bartolija je izzubila veliko pristašev in vse zavzevnike, predvsem socialiste, ki so odkrito nastopili proti Agueltu.

12. Italijanska socialno-demokratska stranka. Nastala iz nekdanje šovinistične in meščanske pobornarke Socialistične stranke Julijske Kraje. Sodeluje z demokratskimi občinskimi upravi. Nasilca njene liste je prof. Lucio Lonza, meščanski politik, ki zvesto podpira izkoriščevalske sloye. leva skupina v tej stranki, je najprej predlagala, naj bi socialistične sloye postavile enotno listo, ker pa ta predlog ni bil sprejet, je imenovala nekaj svojih kandidatih, ki nastopajo na socialnodemokratski listi.

To so politične stranke in skupine, ko so se potegovale za zaupanje volivcev tržske mesta. Gotovo ste že opazili, da med njimi ni ene izmed največjih tržških političnih skupin — inependentistov (Tržške unije in Fronte za neodvisnost), ki so pri zadnjih volitvah dobili 27.000 glasov. Conska volilna komisija je odklonila kandidato listo tega gibanja, češ da ni pravilno sestavljena. S tem je hotela odpraviti eno izmed največjih list in usmeriti njene volitve k sredinskim in desničarskim strankam,

zlasti k desničarskemu Nacionalnemu gospodarskemu gibanju, ki med drugim govori tudi o prosti coni. Za glasove inependentistov, med katerimi je tudi kakih 10.000 Slovincov, so se borile številne stranke. Nekaj dni pred volitvami so inependentisti voditelji pozvali svoje volivce, naj volijo levicarske opozicijske stranke: Mnogi inependentisti ni volilci so to že tako nameravali storiti, kajti kolebljiva in neodločna politika Tržške unije in Fronte za neodvisnost jih je že zdavnaj razočarala.

Na podeželju pa so bile sloye razdeljene takole:

1. Devin-Nabrežina: Lista občinske enotnosti, ki združuje vse napredne sloye. Samostojno so nastopili slovenski klerikalci, pa tudi desničarski Italijani.

2. Zgonik: Lista demokratske enotnosti. Slovenska desnica ima svojo listo.

3. Repentabor: Lista demokratske enotnosti. Razen nje se je volivcem predstavila tudi lista desničarskega »Neodvisnega gospodarskega združevanja«.

4. Dolina: Občinska demokratska lista, v kateri so vse levicarske stranke, razen socialistov. Svoje kandidatne liste so imele še: Socialistična stranka, Krščanska demokracija in Slovenska demokratska zveza.

5. Milje: Levicarska lista »Frausine«. Razen nje so postavile svoje liste tudi naslednje stranke: socialistična, republikanska in demokratska.

Kot vidimo so torej levicarske sloye v okoljskih vaseh uspele ustvariti volilno enotnost, ki je ponekod bolj trdna, drugje manj, ki pa je vendarle znamenje, da se obdobje sporov in spopadov v tržskem delavskem gibanju bliža koncu.

V nedeljo in ponedeljek so tržški volivci odločili, kakšna naj bo nadaljnja usoda njihovega mesta, odtrganega od naravnega zaledja in prepuščenega na milost in nemilost italijanskim magnatom. Podrobnih poročil o rezultatih volitev se nimamo. Ko boste čitali te vstičice, jih bodo dnevnikarji že objavili in njih homo vedno razbrali, da so občinske in pokrajnske volitve v Trstu ter okoljskih vaseh zoostrele spor med naprednimi in reakcionarnimi silami, da so — vsaj upamo tako — okrepile tiste sloye, ki se zavzemajo za napredek Trsta in za rešitev socialnih in gospodarskih problemov v korist delovnih ljudi.

O SPREJEMANJU TUJIH DELEGACIJ

VEČ POZORNOSTI

Današnja Jugoslavija vzbuja s svojim sistemom socialistične demokracije izredno zanimanje naprednih ljudi v svetu. Zato nas obiskujejo razne delegacije, ki bi rade od blizu spoznale našo pot. Vsaka teh delegacij obišče naše tovarne, zlasti tiste, ki smo jih zgradili po osvoboditvi. O sprejemanju delegacij v tovarnah se malo podrobneje pomenimo, saj je od vtisov, ki jih dobe s takih obiskov, precej odvisno mnenje članov delegacij o nas.

Začnimo kar od kraja in opozorimo le na nekatere slabe stvari, ki nam jih povedo dosedanje izkušnje.

Vsak delovni kolektiv je že vnaprej obveščen o prihodu delegacije. Toda le malokdaj se zgodi, da bi iz kolektiva potrdili sprejem pismenega ali telefonskega sporočila ter da bi povedali, če so vse pripravili. Tako je organizator dostikrat v precej hudih škripcih, saj ne ve, če v tovarni, ki naj jo delegacija obišče, sploh vedo za obisk.

Zgodilo se je že, da je delegacija več kot pol ure čakala pred vrati tovarne, ne da bi jo sprejeli. Nekaj je tu gotovo malomarnosti, ker se v podjetju niso domislili, kdo naj delegacijo sprejme, ali pa so pozabili obvestiti vratarja. To je kajpak sila nevljudna in vzbujata vtis, da se v naše tovarne zelo težko pride, da je treba ne vem kakšnih dovoljenj itd. Delegaciji večkrat pričaka kak uslužbenec podjetja in jo potem vodi k direktorju. Vsaj pred upravnim poslojem naj bi delegacijo pričakali predstavniki delavskega sveta in upravnega odbora podjetja, direktor ter predsednik sindikata, zlasti če gre za sindikalno organizacijo. Marsikje sprejmejo delegacijo v tovarni še predstavniki okrajnega ter občinskega sindikalnega sveta, funkcionarji Socialistične zveze ter okrajnega in občinskega ljudskega odbora.

Razume se samo po sebi, da je treba članom delegacije predstaviti vse ljudi, ki so jih dočakali. Najprimernejše pa je, če pozdravi delegacijo predsednik delavskega sveta kot predstavnik organov delavskega upravljanja tovarne. Le-ta naj tudi predstavi delegaciji tovariše, ki so jih pričakali, da odpade potem tisto nevspešno spraševanje, kdo je ta in kdo oni.

Ne bi bilo tudi slabo, če bi iz vrst zaposlenih v podjetju našli človeka, ki razume jezik deželce, iz katere je delegacija. Znano je, da je vsaki delegaciji čas skopo odmerjen. S tem v podjetjih dostikrat premalo računamo in jim hočemo pokazati zadnji koteček tovarne. Včasih je to zelo dolga in utrudljiva pot. Dosegli bi pa isto, če bi jim pokazali samo glavno.

Razen ogleda tovarne je zelo važen tudi razgovor tako o delavskem upravljanju kot o proizvodnji, razvoju podjetja, vlogi sindikata, direktorja itd. Za tuje delegacije je veliko stvari pri nas novih in se zanje zanimajo. Nam pa so že vsakdanje in se dostikrat niti ne spomnimo nanje. Zato se je treba na obisk vedno dobro pripraviti. Pri tem pa kaže vsekakor upoštevati, iz katere dežele je delegacija in kdo je v njej.

Zelo neprijetno je, če ob takih razgovorih tovariši, ki spremljajo delegacijo, nimajo enotnih podatkov in stališč. Predstavite si, kakšen vtis lahko dobi delegacija, če se njeni spremljevalci

pregovarjajo, je tako — ni tako, sami vprašujejo za podatke o svoji tovarni in podobno. Zato naj bi imeli v podjetjih, ki jih obiskujejo delegacije, zbrane vsaj osnovne podatke in te dajmo vodji delegacije. Naj mimogrede omenimo, da imajo v nekaterih podjetjih vodiča, ki ve odgovoriti v glavnem na vsa vprašanja iz proizvodnje. S tem so vodilni tovariši iz tovarne precej razbremenjeni. Ko smo že pri podatkih, naj povemo, da se je nekje zgodilo, da nihče od funkcionarjev nekega našega velikega podjetja do direktorja ni vedel, koliko

kolektiv. Podjetja, ki žele navezati tesnejše stike s tujo tovarno, katere predstavnik je v delegaciji, bodo dala kajpak tudi pomembnejše darilo. Osebna darila pa naj bodo ali knjižna ali simbolična.

In še nekaj je treba reči. Članom delegacije ponujajo skoraj povsod le vsemogoče alkoholne pijače; da bi kje postregli tudi s pivom ali brezalkoholnimi pijačami, se le redkokdaj zgodi. Ni prijetno biti v delegaciji, ki v enem dnevu obišče več tovarni in ustanov ter jim kar naprej ponujajo slivovko. Zlasti je treba

stregli kje z našo domačo hrano? Precej težav pa nastane, ker si člani delegacij ob prostih dneh — ponavadi je to sobota, ne morejo pri nas ničesar kupiti, ker so trgovine zaprte.

To je nekaj splošnih misli o sprejemanju delegacij. Če se enkrat ponovimo temeljno misel, bi dejali: dobro se na obisk pripravimo in se pogovorimo tudi o tem, kaj jim hočemo povedati. In na skromnost ne pozabimo, saj je konec koncev precej čudno, da jim prirede v kolektivu cel banket, istočasno pa pripovedujemo, da nam še slabo gre, da gospodarsko še nismo razvili, da ljudje pri nas še težko živijo. Druga je stvar seveda pri uradnih zadevah, ki so centralno prirejane, kjer so te zadeve določene že po ustaljeni mednarodni rabi in se jih moramo tudi pri nas, hočeš nočeš, držati.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA PROSLAVO 20-LETNICE TEKSTILNE STAVKE V KRANJU

razpisuje v smislu sklepa zadnje seje Odbora

nagradni natečaj

ZA IZDELAVO OSNUTKA ZA ZNAČKO, LETAK IN OVI-TEK ZBORNIKA DOKUMETARNEGA GRADIVA O STAVKI

Osnovni motiv, ki naj preveva vse tri osnutke, naj bo boj delovnega ljudstva za oblast, njegova zmaga in njegov boj za socialistično družbo.

Vsi trije osnutki ne smejo biti istovetni. Pripravljalni odbor si pridržuje pravico, da odkupi posamezne osnutke od različnih avtorjev.

NAGRADE: Prva nagrada 50.000 din, druga 30.000 din in tretja 20.000 din.

Osnutke s šifro je treba poslati pripravljalnemu odboru za proslavo 20-letnice tekstilne stavke pri Okrajnem odboru SZDL v Kranju najpozneje do 15. junija letos.

V zaprti kuverti naj vsak avtor navede točen naslov.

Pripravljalni odbor

ljudi je zaposlenih v tovarni, da niso vedeli za kapacitete strojev in je potem neki član iz delegacije na osnovi števil, ki so mu jih dali, vodstvu tovarne sam povedal, kolikšna je kapaciteta njihovega stroja, peči itd.

Vprašanje zase je odnos delavcev do delegacije. Ponekod so precej brezbržni in ne pozdravljajo. Največkrat celo ne vedo, kdo je prišel, čeprav imajo v tovarni ozvočenja. Kakšen vtis nam pravi na delegacijo, če se delavci sprehajajo po oddelkih, stoje v gruclah, se pogovarjajo in če jih niti prisotnost direktorja niti funkcionarjev delavskega upravljanja ne moti, nam ni treba posebej pripovedovati. Potem je kaj težko govoriti delegaciji o naši gospodarski nerazvitosti, o boju za višjo storilnost itd., saj vsak lahko reče, in to so tudi že storili: le malo bolj bi delali, pa bi imeli več.

Večina članov delegacij želi razgovarjati z delavci. Naš delavec je zelo razgledan, toda predredkobeseden, odgovarja zelo na kratko ali pa le zmigne z rameni. Seveda to ni povsod in ne smemo reči, da je to splošen pojav. Večina delavcev tako odgovori, da je moč takoj ugotoviti, da se zavedajo, kaj grade in s kakšnim trudom ustvarjamo. To je tisto, na osnovi česar potem izjavljajo delegacije, da imamo tako krasne ljudi v naši domovini.

Zdaj pa še nekaj o darilih. Običaj je namreč, da vsaki delegaciji tudi v tovarni nekaj poklonijo. Seveda je to za kolektiv, zlasti tak, ki ga delegacije pogosteje obiskujejo, kar precejšen strošek. Najprimernejše darilo je vsekakor album o proizvodnji in

misliki na to v poletni vročini. No, ponekod prirede delegaciji tudi kosilo. Rado se primeri, da traja taka reč sila dolgo, včasih tudi zavoljo slabe postrežbe. Tudi ne poznajo mere ter povabijo na kosilo vse vodilne uslužbence podjetja. Skromnost, to naj bo prvo načelo pri teh stvareh.

Ne bo napak, če rečemo ob koncu še nekaj besed o našem gostinstvu in trgovini. Težko najdemo primerna prenočišča, po več ljudi dajo v eno sobo, hrana je kaj enolična. Zakaž jih ne bi po-

Gasilski praznik v Ljubljani

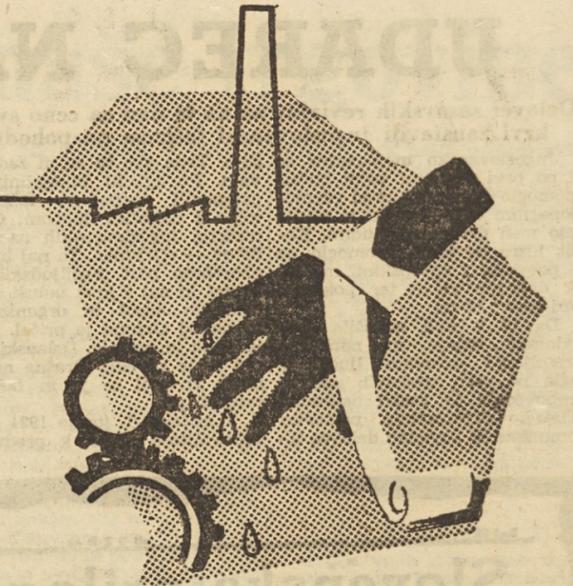
V nedeljo, 27. maja, je imelo slovensko gasilstvo svoj praznik. Poklicna gasilska četa Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana je v sodelovanju s Prostovoljnimi gasilskimi društvom iz Ljubljane izvedla moko gasilsko vajo na stavbi telesnovzgojnega društva »Partizan« v Ljubljani (Narodni dom).

Po končani gasilski vaji je bila pred Mestnim domom majhna slovesnost. Član upravnega odbora republikanske Gasilske zveze LRS tovariš Maks Trvdry je obrazložil pomen gasilskega praznika ter vse gasilce pohvalil za njihovo dosedanje delo, nekaterim članom poklicne gasilske čete Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana pa je podelil odlikovanja. Odlikovani so bili tudi naslednji tovariši: Franc Gržin z zlato medaljo I. stopnje, Franc Sojer in Janez Lenasi s srebrno medaljo II. stopnje, Rudolf Kavčič, Anton Hočevnar, Vinko Korenčan, Karol Zga-

njar, Simon Keržin in Alojz Bedenčič pa z bronasto medaljo III. stopnje. *Lukančič*

Zasedanje mednarodne organizacije dela

Predsednik odbora za zdravstvo in socialno politiko v Zveznem izvršnem svetu Moma Marković bo prisostvoval rednemu zasedanju Mednarodne organizacije dela, ki bo od 6. do 10. junija v Ženevi. Jugoslovansko delegacijo na tem zasedanju pa bo vodil dr. Jože Potrč, ki je predsednik nacionalne komisije za Mednarodno organizacijo dela. Kot delegati bodo zasedanju prisostvovali še Norbert Veber in Jovan Popović, sekretarja Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Naše gospodarske organizacije pa bosta zastopala generalni tajnik Industrijske zbornice inž. Zvonko Marič in dr. Jaša Davičo, glavni urednik »Ekonomske politike«.

45% vseh nesreč pri delu zakrivi alkohol

OB DNEVU GASILCEV

Zaščita ljudskega premoženja

Ljudskega premoženja ne bomo očevali s praproci in uniformami, za to so potrebne gasilske naprave in pripomočki

Rezek zvok signalnih naprav gasilskega avtomobila je presekal nočno tišino. Zopet gori, toda kje? Tako se sprašujejo tisti, ki skorajda ne morejo dočakati zadnjega trolejbusa, da jih popelje proti domu. Morda bodo med vožnjo nekje v daljavi opazili rdečo svetlobo ter tako dobili odgovor na svoja uganjanja. Nekajkrat bodo še sočutno zavzdihnili, potem pa pozabili, da se nekje ljudje borijo z ognjem na življenje in smrt.

Odhitimo mi na kraj nesreče. Gasilci sestavljajo svoje cevi, le še nekaj sekund in gašenje se bo začelo. Deček, ki stoji pred nami, že dalj časa opazuje žalostni prizor. Nenadoma pa pokaže svojemu vrstniku gasilsko cev, iz katere je voda tako lepo curljala, da sta kar pozabila na nesrečo ter se posvetila le še opazovanju nesrečne cevi. Tu pa se začne naše razmišljanje o konopljenih ceveh in gasilskih aparatih ter njihovih pripomočkih.

Pred petimi leti smo pri nas začeli izdelovati motorje za brez-

galne. Ti so se na preizkusnih gašenjih kar dobro obnesli. Izdelali smo jih okoli 2000 ter jih opremili z brizgalnicami. Podjetja, ki so delala te motorje, pa so pred dvema letoma proizvodnjo teh naprav popolnoma ustavila. Tako smo sedaj izključno navezani na uvoz. Gasilci danes v glavnem uporabljajo male motorne brizgalke z zmogljivostjo 200 litrov vode v sekundi. Te naprave so domače proizvodnje, vendar obstaja bojazen, da tudi teh v kratkem ne bomo več izdelovali.

Velike težave imamo pri izdelovanju konopljenih cevi. Letna proizvodnja konoplje pri nas

moramo uvažati konopno prejo. S tem se tudi cena metru cevi poveča za okoli tisoč dinarjev.

Po občeveljavnih predpisih odgovarjajo za požarno varnost v industrijskih podjetjih direktor skupno z delavskim svetom in upravnim odborom. Ti so dolžni organizirati požarnovarnostno službo. V nekaterih podjetjih skušajo gasilsko službo reševati le z ukrepi, ki so zgolj preventivnega značaja. Tako se izognejo večjim izdatkom, saj črpačo sredstva za gasilske naprave iz sklada za prosto razpolaganje. Morda bi le kazalo požarnovarnostne naprave postaviti v isto vrsto z ostalimi osnovnimi sredstvi. Tako kot so po eni strani posamezni delavski sveti preskopili pri nabavi

VABIMO VSE POVERJENIKE PREŠERNOVE DRUŽBE

da nam pošljejo do najkasneje 10. junija 1956 poimenoški spisek tistih članov Prešernove družbe, ki so kmečki proizvajalci in nimajo rednih dohodkov izven kmetijstva. Na osnovi tega spiska bomo izvedli posebno zbranje dobitkov za člane PD — kmečke proizvajalce.

Najkasneje do 10. junija 1956 naj nam tudi vrnejo vse nerazpečane »Vpisnice«. Za »Vpisnice«, ki jih poverjeniki ne bodo vrnili do tega roka, bomo menili, da so bile dane novim članom in bomo obremenili poverjenike na toliko članarine po 320 din, kolikor so prejeli »Vpisnice«, pa jih niso vrnili.

Najkasneje do 10. junija 1956 naj člani in poverjeniki poravnajo tudi vse obveznosti, ker sicer ne bodo imeli pravice do slučajno izzbrane dobitka na njihovo številko »Vpisnice«.

Zbranje bo v petek, 10. junija 1956, ob 12. uri v prostorih Prešernove družbe pred posebno komisijo iz vrst poverjenikov. Celoten izid zbranja bo objavljen v 7. številki »Obzornika«, glavnih dobitkov pa v dnevnem časopisu.

TAJNISTVO

znaša 29.000 ton. Malenkostnih količin, to je okoli 500 ton, ki bi jih morali zagotoviti industriji gasilskih cevi, pa nikakor ne moremo dobiti. Podjetja, ki izdelujejo gasilske cevi, potrebujejo konopljino najboljša kvalitete. Predelava pa se konopljarjem ne izplača, saj jo lahko prodajo izvoznikom za znatno višjo ceno, kot pa bi za njo dobile od izdelovalcev gasilskih cevi. Zanimivo je tudi to, da surovo konopljino v velikih količinah izvažamo v inozemstvo, za izdelovanje cevi pa

gasilskih aparatov pa so organi delavskega samoupravljanja v nekaterih podjetjih preveč razsipni. Nabava avtomobilov, lepih uniform, praporov imajo tu prednost pred ostalimi sredstvi. S tem sicer skušajo delovni kolektiv navdušiti za požarnovarnostno službo. To je vse lepo in prav. Toda ljudskega premoženja ne bomo mogli očevali samo s praproci in uniformami, za to so nam potrebne gasilske naprave in pripomočki. Nabava le-teh pa mora biti naša prva naloga.

Vračanje nepravilno prejetih dodatkov po uredbi o otroških dodatkih

Pogosti so primeri, da je nekdo prejel otroške dodatke, do katerih sploh ni bil upravičen ali pa ne v takšnem znesku, kot jih je prejel. Zneski nepravilno prejetih dodatkov so v nekaterih primerih visoki in znašajo tudi po več sto tisoč dinarjev. Zadnji dve leti je bilo vprašanje vračanja nepravilno prejetih dodatkov velik problem.

Uredba o otroških dodatkih, ki je bila objavljena v 36. številki Uradnega lista FLRJ iz leta 1955, je prinesla glede odgovornosti za povračilo nepravilno prejetih dodatkov nekaj novosti. Ker so zadnje določbe za delavce in uslužbence zelo pomembne, niso pa še vsi seznanjeni z njimi, si oglejmo do izida te uredbe veljavne določbe glede vračanja nepravilno prejetih otroških dodatkov in kakšne spremembe prinaša nova uredba o otroških dodatkih.

I. Odgovornost po prejšnjih predpisih

Uredba o dodatkih za otroke (Ur list FLRJ št. 45/51 in spremembe te dopolnitve v št. 59/52 in št. 29/54) določa v 19. členu glede dolžnosti povračila nepravilno prejetih dodatkov naslednje:

- Upravičenec, ki ne prijavi sprememb (ki vplivajo na pravico ali višino otroškega dodatka) ali predloži to prijavo prepozno, ali predloži netočno prijavo, je dolžan povrniti škodo, ki je zaradi tega nastala.
- Ako je škoda nastala zaradi tega, ker so podjetja ali ustanove ali drugi državni organi nepravilno odredili ali nepravilno izplačevali stalni denarni dodatek za otroke, odgovarja za povračilo te škode organom socialnega zavarovanja podjetje oziroma ustanova, a tem oziroma drugim državnim organom — upravičenec dodatka.
- Povračilo škode se uveljavlja v upravnem postopku. Povračilo škode uveljavlja od upravičenca podjetje, ustanova oziroma državni organ, ki določa in izplačuje stalni dodatek za otroke — z odtegnitvijo od naslednjih

izplačil tega dodatka ali z zasego plače oziroma pokojnine ali invalidnine.

- Če kratko povzamemo gornje določbe, bomo rekli naslednje:
 - Organom socialnega zavarovanja so glede povračila nepravilno odrejenih in nepravilno izplačanih dodatkov v vsakem primeru odgovorna podjetja, ustanove oziroma državni organi za ves čas, ko so sami odločali o pravici do otroškega dodatka oziroma so izplačevali dodatke brez odločbe zavoda za socialno zavarovanje.
 - Upravičenec so odgovorni za povračilo škode, ki je nastala po njihovi krivdi, ker niso prijavi, so napačno ali prepozno prijavi, ki vplivajo na pravico do otroškega dodatka, povrniti pa morajo — ne glede na krivdo — tudi nepravilno prejete zneske otroških dodatkov, ko je preplačilo nastalo zaradi tega, ker so podjetja, ustanove ali uradi nepravilno določili ali nepravilno izplačali otroški dodatek, čeprav za to upravičenec sam ni kriv.
 - Povračilo nepravilno prejetih otroških dodatkov se izvrši na ta način, da se zneski preplačila odtegnejo od naslednjih izplačil otroškega dodatka ali pa z zasego plače oziroma pokojnine ali invalidnine.
 - Povračilo škode oziroma preplačila se uveljavlja v upravnem postopku, to se pravi, da organi socialnega zavarovanja sami izdajo odločbo o povračilu škode. Seveda je proti zadevni odločbi dopustna pritožba v upravnem postopku in potem še upravni spor pred vrhovnim sodiščem.

Preplačila pri nepravilno prejetih dodatkih so dvojne vrste:

- takšna, ki so nastala po krivdi upravičencev samih, ker niso prijavi ali so prepozno prijavi, ali okolnosti, ki vplivajo na pravico do otroškega dodatka ali njegovo višino, ali so dali netočne podatke;
 - takšne, ki so nastale brez krivde upravičencev.
19. člen Uredbe o dodatkih za otroke ne pove jasno, ali mora upravičenec povrniti zneske nepravilno prejetih otroških dodatkov samo tedaj, ko je kriv za ne-

pravilno izplačilo, ali pa tudi tedaj, ko je vse okolnosti v redu prijavi, preplačilo pa je nastalo brez njegove krivde. Praksa podjetij, zavodov, uradov in organov socialnega zavarovanja je bila, da so povračilo preplačila v vsakem primeru zahtevali od upravičenca.

Praksa je bila zelo ostra. Praksa vrhovnih sodišč ni bila vse čas enotna. V zadnjem času se je nagibala k mnenju, naj bi bili upravičenci dolžni povrniti nepravilno prejete zneske le tedaj, kadar so odgovorni za preplačilo.

Ko je bilo stanje takšno, je bila nujna nova jasnejša in umestnejša ureditev tega vprašanja.

II. Odgovornost po novih predpisih

Spremenjena in dopolnjena uredba o otroških dodatkih, ki je bila objavljena v Ur. listu 10. avgusta 1955, je vprašanje odgovornosti za vračilo nepravilno izplačanih dodatkov jasneje uredila. Novelirana uredba se je začela uporabljati s 1. februarjem 1956, določbe o odgovornosti upravičencev za nastala preplačila in glede vračanja pa so se začela uporabljati takoj z dnem objave, t. j. z 10. avgustom 1955.

65. členu je bilo določeno, da se z dnem objave nove uredbe ustavijo postopki za povračilo škode, ki so bili uvedeni po 19. čl. prejšnje uredbe. Prej izdane odločbe glede zahtev za povračilo škode po upravičencih ostanejo v veljavi le toliko, kolikor so bile že izvršene od dneva objave nove uredbe (do 10. VIII. 1955).
- Kolikor takšne odločbe še niso bile izvršene, se odpravijo, povračilo se nepovrnjenega dela pa se lahko zahteva le v mejah 57. člena nove uredbe.
- Po 57. členu pa je upravičenec otroškega dodatka dolžan povrniti vsi škodo, ki nastane zaradi nepravilnega izplačila dodatka v tehle primerih:
 - če predloži netočne podatke, pa organ, ki je pristojen za izdajo odločbe o otroškem dodatku, na podlagi takih netočnih podatkov nepravilno ugotovi ali prizna pravico do dodatka;
 - če ne prijavi vsake spremembe, ki ima za posledico izgubo pravice do dodatka (n. pr. spremembo o gmetnem stanju, številu družinskih članov, šolanje otrok in podobno) v petnajstih dneh po nastali spremembi;
 - če se je dodatek nepravilno izplačeval v večjem

znesku, kot pa je bil določen v odločbi, s katero je bila priznana pravica do dodatka.

Zahteva, da upravičenec v zgoraj naštetih primerih povrne škodo, se uveljavlja pred rednim sodiščem.

Po novih predpisih je jasno določeno, v katerih primerih upravičenec odgovarja za vračilo nepravilno prejetih zneskov otroških dodatkov in kako se uveljavljajo zahteve za povračilo škode.

Od 10. avgusta 1955 dalje je vračanje nepravilno prejetih dodatkov po upravičencih torej urejeno takole:

- Kar so upravičenci do tega dne vrnili, se šteje, da je v redu vrnjeno;
- za povračilo zneskov nepravilno prejetih otroških dodatkov, ki do tega dne še niso bili vrnjeni, so upravičenci odgovorni le, če gre za katerega od primerov, ki so v 57. čl. izrecno naštetih;
- če upravičenec ne pristane prostovoljno na vračanje še nepovrnjenega zneska otroških dodatkov, ki jih je ne-upravičenec prejel, morejo pristojni zavodi za socialno zavarovanje, podjetja, zavodi ali uradi uveljavljati zahteve za povračilo le pred rednim sodiščem.

Ze v I. poglavju je bilo rečeno, da so do 31. I. 1956 gospodarske organizacije, zavodi in uradi v določenih primerih zavodom za socialno zavarovanje odgovarjali za povračilo nepravilno izplačanih otroških dodatkov in da so se zneski preplačil enostavno prinesli z računa podjetja, zavoda ali urada na račun pristojnega zavoda za socialno zavarovanje. Vendar morejo gospodarske organizacije, zavodi in uradi od 10. VIII. 1955 dalje zahtevati od delavcev in uslužbencev-upravičencev otroškega dodatka le v mejah njihove odgovornosti po 57. čl. in to, če ti prostovoljno ne pristanejo na vračanje zneska nastale škode, samo s tožbo pred rednim sodiščem.

Enak je postopek za zavode za socialno zavarovanje. Gospodarske organizacije, zavodi ali uradi morejo takoj po 10. VIII. 1955 morebitna preplačila pri otroških dodatkih odtegniti delavcem in uslužbencom od njihovih prejemkov samo z njihovim pristankom ali na temelju sodbe rednega sodišča. Isto velja za zavode za socialno zavarovanje.

Vprašanje vračanja nepravilno prejetih otroških dodatkov po upravičencih je v novih predpisih o otroških dodatkih pravilnice urejeno, njihova odgovornost za povračilo škode je v 57. čl. novelirane uredbe o otroških dodatkih točno določena.

O stanovanjski graditvi in stanovanjih ZA NAŠE RAZMERE

Tare nas huda stanovanjska stiska. V 221 jugoslovanskih mestih je 315.602 stanovanj manj, kot je samostojnih gospodinjstev. Od 860.000 stanovanj je 168.217 tuki, ki jih je treba generalno popraviti (19,6%), 57.476 stanovanj pa je treba takoj porušiti, ker so tako slaba, da v njih ni več moč prebiti.

Od kod taka stanovanjska stiska

Ze iz prej navedenih podatkov je moč razbrati, da smo pododvali zelo slabe hiše, veliko je bilo v vojni porušenega in poškodovanega. Ze samo to je hudo zaostirilo stanovanjsko stisko. Po osvoboditvi pa smo naše glavne sile usmerili na graditev bazične industrije, zaradi česar je nujno zaostajala gradnja stanovanj. Industrializacija pa je sama po sebi pomeni veliko spremembo socialne strukture prebivalstva, to je, naglo se večja število mestnega prebivalstva. Sploh pa je treba reči, da stanovanjska stiska ni neka jugoslovanska posebnost. Poznajo jo povsod po svetu, zlasti pa v tistih deželah, ki se industrijsko razvijajo. Pri nas, kjer se je socialna struktura prebivalstva tako naglo spremenila kot doslej še nikjer, je stanovanjska stiska toliko bolj občutna. Ker pa smo naša sredstva v tem času investirali v glavnem v industrijo, je za gradnjo stanovanj in sploh objektov družbenega standarda malo ostalo. In vendar smo od osvoboditve do sedaj dali za gradnjo stanovanj 157 milijard dinarjev ter zgradili več kot 200.000 stanovanj.

Na vrsti so stanovanja

Danes, ko je graditev bazične industrije v glavnem končana, ko damo lahko večji del narodnega dohodka za to, da bi zboljšali smoten položaj delovnih ljudi, je stopilo v ospredje tudi stanovanjsko vprašanje. In o tem so govorili na posvetovanju, ki ga je priredila Stalna konferenca zveze mest pretekli teden v Ljubljani. Priredili so tudi razstavo pod geslom: »Stanovanje za naše razmere.« Posvetovanje je trajalo dva dni in so se ga poleg 1200 delegatov udeležili tudi številni gostje iz tujine. Med njimi so bili generalni sekretarji Mednarodne federacije mest Nikolaj Arhema, podpredsednik francoske zveze mest in občin George Dardel, delegacije Moske, Varšave, Prage, Dunaja in drugi. Posvetovanje je odprl predsednik stalne konference mest Jugoslavije tov. dr. Marjan Dermastja, poročal pa je predsednik okrajnega ljudskega odbora Beograda tov. Miloš Minić.

Posvetovanje in razstava sta opozorila na vrsto problemov gradnje in upravljanja stanovanj ter gospodarjenja z našim stanovanjskim skladom.

Na daljši rok

Vse kaže, da so se tega vprašanja lotili z vso resnostjo. S prispevkom za gradnjo stanovanj, ki ga plačujejo podjetja in ustanove na plače delavcev in uslužbencev, bomo zbrali že precej denarja v ta namen. To je pomembno še zlasti zato, ker bo ta denar uporabljen v glavnem v obliki kreditov. Da pa bi stano-

vansko stisko lahko čimprej omilili, samo desetodstotni prispevek ne bo zadostoval. Na posvetovanju so predlagali, naj bi ta prispevek za prihodnje leto povišali na 17 %, kar pa še vedno ne bo dovolj, da bi obnem preskrbeli stanovanja za stalen letni prirastek prebivalstva in za tiste, ki danes še nimajo stanovanja. Vsekakor je treba stanovanjsko krizo reševati na »daljši rok«, skladno z razvojem naših gospodarskih možnosti. Razen tega kaže angažirati v ta namen tudi sredstva okrajev, občin in mest, prav tako pa tudi pritegniti zasebnike h gradnji stanovanj.

Denar je le del vprašanja

Toda za nas se kaže to vprašanje še v drugi luči. Ni vprašanje samo denar. Ze sedaj je slišati mnenja, naj bi del denarja, ki se zbira iz desetodstotnega prispevka za gradnjo stanovanj, dali za modernizacijo gradbene industrije. Vrtimo se namreč v začaranem krogu: trudimo se, da bi iz denarja, kolikor ga imamo na razpolago, zgradili čimveč stanovanj. Da pa bo gradnja cenejša, jo je treba industrializirati, to je, preiti na industrijski način gradnje. Zato pa je treba mehanizirati gradbeno podjetja ter izpopolniti tista podjetja, ki izdelujejo inštalacije, opremo stanovanj itd. Na posvetovanju je prevladovalo mnenje, naj bi sredstva za modernizacijo podjetij gradbenega materiala dobili iz splošnega investicijskega sklada, kar pa je denarja zbranega za stanovanjsko graditev, naj v ta namen tudi ostane. Istočasno naj bi se torej potrudili za to, da bi prešli na industrijski način gradnje posameznih delov stavbe, da bi se proces gradnje na stavbišču čim bolj skrajšal, gradbeno podjetja pa naj bodo velika, dobro mehanizirana in z izpopolnjeno organizacijo dela.

Določimo standarde

Pri vsem tem gre še za nekaj: za standarde posameznih elementov hiš. Če so v vsaki stavbi drugačne stopnice, okna, vrata itd., jih kajpak ni moč serijsko izdelovati. Zato so na posvetovanju pripravili, naj bi izdelali uredbo, ki bi določila standarde za posamezne elemente hiš. Od projektantov pa je odvisno, ali bodo pri izdelavi načrtov upoštevali te standarde, zlasti pa da bodo projektirali take stavbe, v katerih bo prostor čim ekonomičnejše izrabiljen in da bo gradnja čim cenejša.

Gre tudi za komunalne naprave

Prodrlo je že mnenje, da gradnja eno ali dvodružinskih hiš ni rentabilna. Najcenejša je vrstna hiša, s tremi ali štirimi nadstropji. To ustreza našim razmeram, saj zahtevajo višje hiše že precej moderno mehanizacijo gradbenega podjetja in še iz opeke so lahko. Čeprav je gradnja majhnih hiš na prvi pogled cenejša, vendar je treba vedeti, da odpade potem na skupnost, ki mora zgraditi ceste, kanalizacijo, vodovod, napeljati elektriko, urediti prometne zveze itd. zelo veliki breme. In še obdelovalne površine se manjšajo, mesto pa postane ena sama dolga vas. Kolikor je danes pereče vprašanje gradnje

stanovanj, prav toliko so velike težave z gradnjo komunalnih naprav. Če le-teh ne bomo gradili obnem s stanovanji, bi se lahko zgodilo, da bo to v mestih resno zavrlo stanovanjsko graditev.

Za vse to je kajpak potreben urbanistični načrt in načrt gradnje stanovanj za nekaj let naprej.

Kdo naj preskrbi stanovanje

Na posvetovanju so povedali med drugim tudi nekaj misli o upravljanju stanovanjskih hiš. Potrebna je uredba, s katero bi dobili hišni sveti več samostojnosti, stanovanjske uprave naj bi bile zgolj administrativne ustanove, ki bi upravljale tudi nekatere administrativne posle hišnih svetov, po njihovem naročilu seveda. Stanovanjske skupnosti naj bi postale prave skupnosti državljanov na določenem področju, ki naj bi skrbele tudi za komunalo na svojem področju. Tudi predpisi o razpolaganju stanovanj so pomanjkljivi. Sedanje administrativno dodeljevanje stanovanj naj bi odpravili, podjetja in ustanove naj bi same preskrbele stanovanja za svoje delavce in uslužbence, občine pa naj bi skrbele za stanovanja tistih, ki morajo biti v občini (prosvetni delavci, zdravstveno osebje, socialni delavci itd.). Nekateri so bili mnenja, naj bi vse to prepustili hišnim svetom, vendar ta

ZAHVALA

Podpisani Maks Striša, član sindikalne podružnice kemičnih delavcev v tovarni »Zmaj« v Ljubljani, se vsem članom kolektiva iskreno zahvaljujem za njihovo tovariško pozornost, ki so mi jo posvetili v dolgoletni bolezni, in za poslana darila. Vidim, da niso pozabili na bolnega tovariša, česar sam zelo vesel sem. Želim, da bi tudi druge sindikalne podružnice posnemale našo in si jo vzele za vzgled, saj je v bolezni človek potreben vsestranske pomoči in pozornosti.
Maks Striša

V PODBRDU OB BAČI BRSTI MLADO ŽIVLJENJE

NOVA TOVARNA

V njej raste nov, mlad rod predic in tkalk

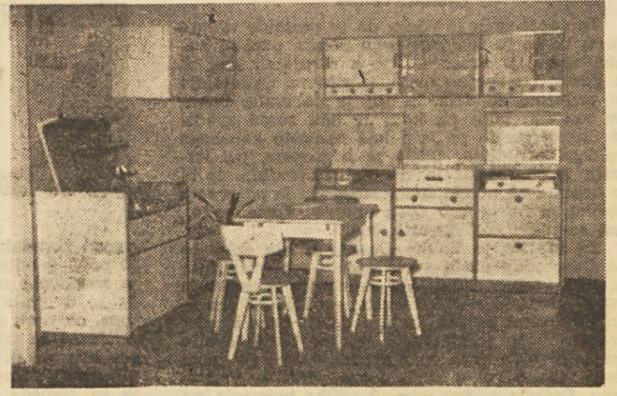
Pod prelazom Podbrdo leži, obdan od visokih bohinjskih gora, gričev in holmov, kraj istega imena. Mimo njega poskakuje in v penečem šumu kot razigran otrok hiti proti Soči bistra Bača. V tem silkovitem kraju, kjer se ljudje, kot odmaknjeni od sveta, ubadajo s skopo zemljo; je pred meseci završalo: »Dobimo tovarno!« — In res! Prišli so zidariji in obnovili nekdanjo, sedaj že razpadajočo, italijansko vojašnico pod strmim železniškim napisom.

Minilo je komaj nekaj mesecev. V obnovljenem posloppju je začela obratovati predilnica. To je bilo 22. decembra lani. V tovarno so prišli sinovi in hčere malih kmetov in batarjev iz Podbrda in okolice, ki so še nedavno obračali težko zemljo in pasli živino po rebrih in senožehtih. Prišli so otroci železniških in cestnih delavcev, ki so se morda že pripravljali, da gredo za kruhom kdo ve kam. Privrkat v tovarni, privrkat ob predilnici in tkalskih strojih, brez znanja in izkušenj.

Delo v novi tovarni, ki so jo »Bača« imenovali, v začetku ni bilo lahko. Morali so dobiti stroje in ljudi, ki bodo naučili mlade delavce in delavke delati. Zdaj končujejo zadnja gradbeno dela. V tovarni, edini v tem delu Tolminske, dela že 80 ljudi, ki so jo vzljubili in delo v njej.

Kakšen je delovni program te nove mlade tovarne, ki bo, kakor menijo, začela polno obratovati konec junija? Direktor podjetja, tovariš Mirko Juh nam je dejal, da je naloga tovarne izdelovati kar najboljše blago za ženske in moške obleke, svilo vseh vrst in podobno. To pa v čimveč vzorcih, da bodo lahko potrošniki izbrali po svojem okusu. Najboljša kakovost in množina vzorcev — v tem je, kratko povedano, proizvodna naloga tega kolektiva!

Ko greš skozi tovarno, srečuješ le mlade ljudi, nasmejanih obrazov, ki še danes komaj verjamejo, da tudi v njihovem kraju pojejo stroji pesem dela. Posebnost veselja je v predilnici, kjer se

Taka naj bi bila sodobna kuhinja

NEKAJ BESED O UVOZU NEPOTREBNIH STVARI

Brezglavost ali kaj?

Letos bomo uvozili za več milijard dinarjev potrošnega blaga. S tem hočemo prvič omogočiti potrošnikom, da bi dobili tiste predmete široke potrošnje, ki jih na trgu za sedaj še ni dovolj, so slabe kakovosti ali pa so predragi, in drugič z uvozom hočemo vzpodbuditi domače proizvajalce na kakovostnejšo, bolj raznoliko, predvsem pa ceneno proizvodnjo. Skupnost je torej uvoznikom zaupala zelo odgovorno nalogo, ki naj bi vplivala na boljšo založenost in s tem na ustališe trga. Toda po katerih znakih sodeč se uvozniki ali bolje rečeno njih strokovna organizacija, Zveza trgovinskih zbornic, te naloge ne zaveda, jo podcenjuje ter ravna v nasprotju s smotri, ki jih hočemo doseči z uvozom blaga. Predstavniki uvoznih podjetij v Zvezni trgovinski zbornici in novinarjem, kaj vse bomo uvozili, češ da »potrošnikov ni potrebno obveščati o tem, kaj in kdaj bomo kakšno stvar uvozili iz inozemstva.« Takšen odgovor je za današnji čas naravnost presenetljiv in nič čudnega ni, če zasumimo, da se za njim skriva

šestnajst, sedemnajstletna dekleta še malce nerodno sučejo okoli strojev, a jim delo že kar gladko teče izpod rok. Izkušena tovarišica pa jih nesebično uči, svetuje, pomaga... V Podbrdu raste nov mlad rod predic in tkalk. Njihov delavski svet in upravni odbor, ki so ga izvolili, ni mlad samo po delu, marveč je resnično mlad. Saj jih je malo med njimi, ki bi steli več od dvajset let. Zato je razumljivo, da ne govorje še o velikih uspehih. Kajti zaorali so v ledino tako, kot so zaorali pred leti naši delovni ljudje, ko so prevzemali podjetja in tovarne v svoje roke. Zdaj si belijo glave z delovnimi načrti. Pri vsem pa pomaga sindikalna organizacija, ki so jo nedavno ustanovili, skratka: sodelujejo vsi kot dobra družina, ki ve, da bodo toliko imeli kolikor bodo prispevali.

Pridnim ljudem v tovarni, ki tako samozavestno in uspešno premagujejo začetne težave, želimo vse več delovnih uspehov v dobro njim in vseh naših delovnih ljudi.
S. K.

naša domača industrija res ne mogla izdelati dovolj dežnikov, če bi izdelovala predmete slabše kakovosti, kot so uvoženi. Kot zatrjujejo predstavniki teh dveh podjetij, bi lahko s svojo proizvodnjo krili vse naše potrebe, lahko bi izdelovali dežnike ceneje, če se ne bi znašli v nerodnem položaju, da morajo za polizdelke plačevati trikratni oziroma štirikratni količnik, da dostikrat primanjkuje materiala itd. Gotove dežnike uvažamo brez količnika, ti so že po nekaj dneh pokvarjeni, dežnikarska obrt pa ne razpolaga z nadomestnimi deli in zato bo treba za popravilo teh zopet izdati nekaj deviz, če bomo hoteli, da potrošnik ne bo oškodovan.

Uvoženi dežniki so naprodaj od 2350 do 2950 dinarjev. Uvažamo jih, kot rečeno, brez količnika. Naša podjetja pa, kot smo že omenili, plačujejo polizdelke s tri oziroma štirikratnim količnikom in to povečuje ceno izdelku. Dežnik, izdelan iz nekaterih uvoženih surovin, ob tem količniku, stane tovarno 3257,43 dinarjev, če pa bi uvozili polizdelke s količnikom 1, pa bi stal dežnik tovarno le 1541,92 dinarjev. Če bi torej naša podjetja uvozila polizdelke, to je rezervne dele in svilo brez dodatnih količnikov, bi bili doma izdelani dežniki po predvidenih kalkulacijah cenejši od uvoženih za 1609 oziroma 1009 dinarjev. Doma izdelani dežniki so torej prav zaradi teh količnikov dražji in podjetja ne morejo izdelkov bistveno poceniti vse dotlej, dokler bodo tako drago plačevala polizdelke. Ze sedaj, ko smo uvozili le del dežnikov, so trgovska podjetja, ne glede na kakovost uvoženih predmetov, odpevala kupne pogodbe in nič čudnega ne bo, če jih bodo odpovedala še v večji meri ob večjem uvozu.

Podjetje »Dežnik« iz Ljubljane in Tovarna dežnikov iz Lendave vztrajata na tem, naj bi za široko potrošnjo uvažali le tisto blago, ki ga naša industrija ne more izdelovati ali pa ga izdeluje v slabši kakovosti, ne pa blago, ob katerem je potrošnik z navidezno nizko ceno prikrajšan, tako glada kakovosti predmetov in časa trajanja. Menijo tudi, da bi morali gospodarstveniki, ki se ukvarjajo z uvozom, misliti na kompenzacijski uvoz rezervnih delov s količnikom 1 in se pred sklepjanjem podobnih pogodb pomeniti o potrebah s proizvajalci. Po nekaterih podatkih teh dveh podjetij naj bi podjetje »Jadrane« iz Sežane uvozilo letos iz Italije za 30 milijonov let dežnikov. Vodstvo podjetja »Dežnik« iz Ljubljane zatrjuje, da bi naša dežnikarska industrija lahko izdelala dvojno količino bolj kakovostnih dežnikov in jih dala na tržišče po nižji ceni, če bi dobila ob enakih pogojih le 15 milijonov lir.

PREMIJSKI SISTEM

ALI JE PREMIJSKI SISTEM V VAŠEM PODJETJU DOBER?

Ali znate sestaviti osnutek premijskega pravilnika?

Oblika samega pravilnika o premijah ni najvažnejša stvar, vendar je ne smemo podcenjevati in zanemarjati. Preko besedila, tabel in diagramov premijskega pravilnika se člani delovnega kolektiva seznanjajo z načeli in podrobnostmi funkcioniranja premijskega sistema. Ko delavski svet sprejme besedilo in torej potrdi ostale dele premijskega pravilnika, so šele ustvarjene možnosti in obveznosti glede obračunavanja premij. Nejasnosti, napake in pomanjkljivosti v premijskih pravilnikih lahko rode za podjetja in za premijske upravičence razne neprijetnosti in postaje jih potrebno popravljati in dopolnjevati premijski pravilnik.

Za oblikovno plat premijskega pravilnika veljajo tale praktična napotila:

1. Premijski pravilnik mora vsebovati vse, kar je potrebno, da moremo na njegovi osnovi jasno in nedvomno odločiti, ali posameznemu delavcu ali usluž-

bencu pripada premija in v kakšni višini.

2. Pjomi in opredelitve v premijskem pravilniku morajo biti jasni, nedvoumni in jih moramo vedno v enakem smislu uporabljati.

3. Pri uporabi posameznih pojmov premijskega sistema in pri shemi oblike premijskega pravilnika se poslužujmo standardnih (ustaljenih) pomenov in standardne (ustaljene) sheme.

Čeprav so premijski pravilniki vsebinsko nujno različni glede na posebno organizacijo proizvodnje in glede različnih pobud, je prevelika raznolikost v oblikah premijskih pravilnikov škodljiva in odvečna. Samostojno iskanje oblik in izvorno uporabljane pojmov povzročajo v podjetjih mnogo odvečnega dela, otežkoča nadzor in primerjavo premijskih pravilnikov, ki ga opravljajo oblastveni in družbeni organi. Navadno prav zaradi tega nastajajo večje ali manjše

neskladnosti pravilnikov s predpisi in osnovnimi načeli premijskega sistema. Priporočljivo je upoštevati navodila za sestavo premijskih pravilnikov z osnutkom tipičnega premijskega pravilnika za industrijska podjetja, ki jih je sestavil na osnovi večmesečnih študij Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS in ki jih bodo izdali v prvi polovici junija.

Premijski pravilnik naj z oblikovne plati vsebuje tele dele:

I. Osnovne določbe. — V tem delu pravilnika zapišemo bistvo in osnovno načelo sprejetega premijskega sistema v podjetju ter naštejemo potrebno pripravljeno delo za uvedbo premijskega sistema.

II. Sredstva za premije. — V tem delu pravilnika določimo obseg sredstev za premije ter uporabo le-teh.

III. Premijska merila. (To so osnovni vidiki za vključevanje in razvrščanje rezultatov dela v premijske osnove.) — V tem delu pravilnika naštejemo premijska merila, ki prihajajo v poštev za posamezna delovna mesta.

IV. Premijske osnove. (To so tisti uspehi, ki so vključeni v premijski sistem kot osnove za pre-

miranje.) V tem delu pravilnika naštejemo konkretne premijske osnove za posamezna delovna mesta. Priloga temu delu pravilnika so tudi tabele in diagrami, ki kažejo odvisnost višine premije od doseženih uspehov dela.

V. Ugotavljanje doseženih uspehov dela. — V tem delu pravilnika določimo organe, ki ugotavljajo dosežne uspehe, organe, ki nadzorujejo to ugotavljanje, ter način, oziroma vire ugotavljanja doseženih rezultatov dela.

VI. Obracun in izplačilo premij. — V tem delu pravilnika določimo organe, ki premije obračunavajo in izplačujejo, organe, ki obračun in izplačilo nadzorujejo, ter rok obračunov in izplačil.

VII. Pritožbeni postopek. — V tem delu pravilnika določimo način vlaganja pritožb, organe, ki se pritožbe rešujejo, in način uresničevanja odločb o ugoditvi pritožb.

VIII. Spremembe in dopolnitve. — V tem delu pravilnika določimo postopek, ki je potreben za spremembe in dopolnitve premijskega pravilnika.

Premijska načela, ki pridejo v industrijskih podjetjih v prvi vrsti v poštev, so tale:

1. izkoriščanje osnovnih sredstev,
2. hitrost kroženja obratnih sredstev,
3. gospodarnost (gibanje planiranih in kalkuliranih stroškov),
4. ekonomična uporaba surovin in materiala,
5. donosnost,
6. kakovost,
7. doseganje osnovnih in operativnih planov,
8. doseganje povoljnih nabavnih in prodajnih cen,
9. uspešnost pravljanja in reklamacij,
10. realno planiranje,
11. realnost norm in normativov,
12. realnost kalkulacij in analiz,
13. ažurnost in pravilnost periodičnih obračunov ter bilance,
14. fluktuacija delavcev,
15. nesreče pri delu,
16. škoda,
17. racionalizacija.

V sestavku, ki bo objavljen v naslednji številki, bomo objavili še tabelo premijskih meril za posamezna delovna mesta v pomoč in orientacijo pri izbiri premijskih načel v industrijskih podjetjih.

(Nadaljevanje)

In zopet se ji je zdelo, da ni preteklo mnogo časa, ko se je že mogel sam obliči, odpreti babcici vrata, ji sezuti čevlje z utrujenih nog in ji govoriti s svojim mehkim glasom. Opravljala je priložnostna dela, ki jih je dobivala, kakor je naneslo: kdaj pa kdaj je kak sosed zvedel za dnino, včasih pa je delala namesto kakšnega bolnega prijatelja. Odšla je h gospem, pri katerih je poprej delala, da bi jih vprašala, če bi je nemara ne hotele zopet nazaj. Toda po prvem obisku ni imela več dosti upanja. Veste, sedaj, res, so rekne gospe; veste, sedaj.

Ta čas ko je Velika Lannie iskala delo, so na Raymonda pazili sosedje. Niti sebi niti njim ni bil v breme. Sedel je ob izbranih opravilih in cvilil. Nataknil si je bil leseno vreteno na vrtačko, na kateri so bili majhni žebli brez glavice; preko teh je z izravnavo lasnico ovijal svetlo grebeno volno in jo urno predel, dokler ni dolga cevka tkane volne padla skozi odprtino v vretenu. Sosedje so mu vdevali velike tope igle, on pa je zlagal volnene cevke in jih šival v rogovnice. Velika Lannie jih je imenovala lepe in Raymond je bil ponosen, ko mu je povedala, da jih zlahka proda. Zvečer, ko je zaspal, je s težkim srcem rogovnice razparala, oprala grebeno volno in jo tako ravno raztengila, da niti Raymondovi občutljivi prsti niso mogli ugotoviti, da ni nova, ko je z njo naslednji dan zopet delal.

V Veliki Lannie je vladal strah in ji kradel dneve in noči. H kakšni organizaciji po podporo ni hotela, ker se je bala, da bi ji Raymonda vzel in ga dali v zavod (te besede ni hotela reči sama sebi; ona in njeni sosedje so utišali glasove, če so jo rekli drug drugemu). Sosedje so spletali dolgovne zgotbe o tem, kaj se dogaja za zidovi čistih, pravokotnih zgradb, postavljenih na žilindrastih tleh predmestja. Kadar jih je pot zanesla tam mimo, so hoteli, kakor da gredo kraj pokopališča, in ko so prišli domov, so se počutili junake. Če so se dobili v enega tistih prostorov, so šepetali sosedje, ti razcefrajo hrbet z biči in ko padeš, ti obrcajo glavo. Če bi bil kdorkoli prišel v Lannieno sobo, da vrame Raymonda s sabo v kakšen dom za slepce, bi se sosedje borili zanj s kamenjem, krepelci in vrelo vodo.

Raymond ni vedel za nič mimo dobrega. Ko je bil dovolj velik, da je mogel iti sam po stopnicah na cesto, je bil srečen. Ko je prišel ven, na majhno dvorišče, nasproti lahkim lesenim hišam, je držal glavo visoko in počasi obračal obraz z ene strani na drugo, ko da je zrak mehka tekočina, v kateri ga koplje. Tovorni avtomobili in vozovi niso obiskovali ceste, ki se je končala s smetiščem za zarjavele posteljne mreže in doslužene kotle. Otroci so se igrali nad svojo kramo, možje in žene so sloneli ob odprtih oknih in so klicali navzkriž drug drugega z veselimi močnimi glasovi. Raymond je vsepovsod slisal smeh, iztegoval je roke proti njemu in se tudi sam smejal. Spočetka, ko je prišel ven, so otroci prenehali z igro, se tiho zbrali krog njega in ga prevzeli gledali. Culi so bili za njegovo bedo in so čutili zanj nekakšno bolešno usmiljenje. Nekateri so govorili z njim z nežnimi, pozornimi glasovi. Raymond se je radosten smejal in segel s svojimi radovednimi, voljnimi, tankimi rokami slepcev k njihovim glasovom. Otroci so naglo odskočili v strahu, da bi se jih dotaknile njegove nenavadne roke. Potem so ga, nekako osramočeni, ker so se prestrašili, prijazno pozdravili, in se vrnili nazaj na cesto, nenehno ga motreč.

Ko so bili odšli, se je Raymond napotil do konca ceste. Za kažipot so mu bile polomljene ograje vzdolž nesnažnega pločnika, katerih se je nalahko dotikal in med hojo cvrčal pesmice brez besedila.

Nekateri možje in žene na oknih so mu klicali pozdrave, on jim je odzdravil in mahal in se smehljaj. Ko so se otroci, pozabivši nanj, zopet pri svoji igri smejali, se je ustavil in se obrnil proti zvokom, kakor da bi bili sonce.

Zvečer, ko je pripovedoval Veliki Lannie o svojem sprehodu, se je tolkel po kolenih in se hehetal ob spominu na smeh, ki ga je bil čul. Če je bilo vreme preslabo, da bi šel ven, je sedel nad svojim delom z volno in ves dan govoril o jutrišnjem sprehodu.

Sosedje so za Raymonda in Veliko Lannie storili vse kar so mogli. Raymondso so dajali obleke, ki jih njihovi otroci še niso ponosili, prinašali so hrano, če so je imeli dovolj, da so jo mogli dati. Velika Lannie se je prebila skozi prvi teden in je molila, da bi se prebila še skozi drugega. Tako so minevali meseci; dni, ob katerih je mogla najti delo, je bilo vse manj in ona ni molila za čas, ki bo prišel, ker si ni upala misliti nanj.

Bitje, ki je rešilo življenje Raymondu in Veliki Lannie ter jima omogočilo, da sta še vnaprej živela skupaj, je bila gospa Ewig. Velika Lannie jo je podnevi blagoslovljala, ponoči pa bi molila zanj, če bi nekako ne slutila, da bi bila predrznost vsaka priprošnja za gospo Delabarre Ewing.

Gospa Ewing je bila v mestu osebnost. Če je odšla na obisk v Richmond, ali če se je vrnila z ogleda vrto v Charlestonu, so časopisi to dejstvo vselej natisnili. Bila je ženska, ki se je

RAYMOND

strogo zavedala svojih odličnih obveznosti; bila je prva v odboru Community Chest in prav ona je zasnovala in režirala letne partije bridgeja, da bi dvignila fond za nasaditev salvije okrog topa, nasproti glavnega štaba D. A. R.

To in še mnogokaj so bili njeni javni posli, pri tem pa ni bila za svoje privatno življenje nič manj natančna. Čeprav brez otrok, je zase in za svojega moža vzorno vzdrževala hišo in ni nadzorstva nad podrobnostmi prepuščala hišnemu upravitelju, naj bi bil še tako zanesljiv.

Velika Lannie je delala za perico pri gospe Ewing že dolgo preden se je rodil Raymond. Od tistih časov so doživeli Ewingove pralnice mnogo sprememb, a ne na boljše. Gospa Ewing je vzela Veliko Lannie nazaj v službo. Ta korak je pri svojih prijateljih zagovarjala z vedno uspešno metodo samograde. Ve, da je neumna, je rekla, po tem dolgem času in spričo načina, kako je Velika Lannie z njo ravnala. A vendar, je dejala — in se nasmehnila po svoje — čuti do kogarsizebodi nekakšno usmiljenje, zato tudi vedno prosjači okrog nje. Vedela je, da je napravila neumnost, toda to, je rekla, je pač čisto njej podobno.

Velika Lannie ni imela besed, da bi se zahvalila gospe Ewing in ji povedala, kaj more pomeniti dva dni zagotovljenega dela tedensko. Vsekakor pa je bilo zagotovljeno. Ko jo je gospa Ewing zopet sprejela, ni bila Velika Lannie nič mlajša in še vedno je bila počasna. Gospa Ewing jo je držala v nekakšnem stanju spodbojajoče negotovosti, sklicujoč se, čisto po resnici, na številno močnejših in hitrejših žensk, ki so tudi bile v stiski za delo.

Dva dni dela v tednu je pomenilo denar za najemnino in še je ostalo za hrano za Raymonda in Veliko Lannie. Vzpodbujena od strahu in hvaležnosti je delala tako dobro za gospo Ewing, da so jo kdaj pa kdaj pohvalili. Gospa Ewinga je poznala Velika Lannie samo na videz. Srečala ga je tu in tam, ko je zapuščal hišo, kadar je prišla, ali vstopal, kadar je odhajala. Bil je možiček, ne veliko večji od Raymonda.

Raymond je naglo rasel in bila je podoba, da je vsako jutro višji. Vsak dan se je sprehajal po cesti in jo, zbirajoč izkušnje, vedno bolj spoznaval, nato pa ponoči pripovedoval o tem Veliki Lannie. Ni bil več znamenitost ceste; otroci so se ga bili že tako navadili, da ga niso niti pogledali, možje pa in žene na oknih, ga niso več dovolj opažali, da bi ga pozdravljali. On pa je mahal vsakemu vselemu krik, ki ga je čul, in nadaljeval svojo pot, počujo svoje pesmice in obračajoč se proti zvokom smeha.

Potem so se njegovi lepi dnevi končali tako nenadoma, kakor se odrga list iz koledarja. Prišla je zima, kakršne mesto še ni pomnilo in Raymond ni imel oblek, ki bi jih mogel nositi zunaj na cesti. Velika Lannie je krpala njegovo dosluženo oblečilo, kakor dolgo je mogla, toda blago je bilo že tako obnošeno, da je pokalo na novih mestih, če je skušala zašiti razpoke.

Sosedje niso mogli več dajati; kar so imeli, so morali obdržati zase.

Blazen črnc je v sosednjem mestu ubil žensko, ki mu je dajala delo, in nasilje se je jelo širiti kot požar. Vladala je nekakšna maščevalna panika. Črni delavci so bili odpuščeni iz službe in niso mogli dobiti novega dela. Toda gospa Ewing, nedvomno dobrostrana bolj kot je prav, nemara celo do nevarnosti, je obdržala svojo črno perico. Bolj kot kdajkoli poprej je imela Velika Lannie razlog, da jo je imenovala blagorodno.

Vso zimo je Raymond ostal za vrati. Sedel je ob svojem vretenu in predel, ogrnjen s starim svitrom Velike Lannie. Ko pa so njegove široke kratke hlače že docela razpadle, jih je nadomestilo mahedravo babcino kriko. Čeravno še otrok, je živel v preteklosti, v dnevih, ko se je sprehajal prešeren in vesel po cesti in so mu po ušesih odmevali glasovi smeha. Kadarkoli je o tem pripovedoval, se je moral zasmejati.

Kolikar se je mogel spomniti, ga Velika Lannie ni nikoli pustila ven, če je bilo vreme neprimerno. Vselej jo je ubogal in tako je vdano prenašal tudi svojo zimsko ječo. Potem je bila nekega dne pomlad; ko jo je začutil celo v zakajenih, smrdljivih prostorih hiše, je razveseljen vzkriknil, kajti poslej se bo mogel zopet sprehajati po cesti. Toda Velika Lannie mu je morala razložiti, da ga njegove cape ne morejo zakriti, njen zaslužek pa ne zadošča, da bi mu mogla kupiti čevlje in obleko.

Raymond je prenehal govoriti o cesti, njegovi prsti so postali pri vretenu počasni.

Velika Lannie je sedaj storila nekaj, česar ni še nikoli poprej: prosila je svojo delodajalko, gospo Ewing, naj ji da za Raymonda nekaj stare obleke gospoda Ewinga. Gledala je v tla in nekaj mrmrala. Ko je gospa Ewing razumela, za kaj gre, je bila, kakor je rekla, presenečena. Odvrgnila ji je, da hudo skuša njeno dobrotljivost. Velika Lannie bi pač morala izmed vseh ljudi najbolje vedeti, da stori vse, kar je v njeni moči, pa še več.

Ko je Velika Lannie odhajala z dnine, ji je gospa Ewing lastnorčno prinesla zavoj. Rekla ji je, da je notri obleka in par čevljev. Čudovite, dragocene stvari; ljudje bi jo imeli za neumno, če bi vedeli, da jih daje. Kar boji se, kaj bo dejal gospe Ewing, ker je tako neumna. V tem ko se ji je Velika Lannie poskušala zahvaliti, ji je razlagala, da je pač takšna, če jo ljudje nadlegujejo s prošnjami. Velika Lannie še nikdar ni videla Raymonda takšnega, kakršen je bil, ko mu je prinesla zavoj. Skakal je, pesal in ploskal z rokami; poskušal je govoriti, pa je namesto tega le cvilil; raztrgal je papir, tipal s prsti gosto tkano obleko, jo ponel k obrazu in jo poljubljal. Nataknil je čevlje in z njimi cepedal okrog. Pripravil je Veliko Lannie do tega, da mu je spela hlače okrog pasu in mu jih spodaj zavijala. Zlobudral je o naslednjem dnevu, ko bo lahko zopet na cesti in ni našel besede, da bi izrazil svoje veselje.

Hotela mu je reči, naj drugi dan počaka, dokler se ne bo vrnila od gospe Ewing, da mu sama obleče novo oblečilo. Ko pa je čula njegov smeh, ji beseda ni hotela z jezika. Zato mu je dejala, naj le gre ven, vendar šele opoldne, ko bo sonce že dovolj toplo, da se ne bo prehladil, ker že tako dolgo ni bil na prostem. Pri obla-

čenju mu bo pa pomagal sosed z druge strani hodnika. Raymond je prepeval svoje pesmice, dokler ni zaspal.

Ko je bila zjutraj Velika Lannie že odšla, je k Raymondu prišel sosed ter mu prinesel za zajtrk kos mrzle svinjine in skorjo kruha. Ker je dobil poziv na poldnevno delo, ni mogel počakati na Raymondom sprehod. Pomagal mu je nataknil hlače, jih speli in zavijati. Zategnil mu je čevlje tako tesno, kot se je na njegovih nogah le dalo. Preden je šel, ga je še poljublil

Knjige na grmadi Dva tkalca, dva ljudska pevca in pesnika

Dne 6. junija 1875 je bil rojen v Lübecku Thomas Mann, veliki nemški romanopisec, ki je leta 1929 prejel za svoje delo Nobelovo nagrado. Komaj štiri leta kasneje, 10. maja 1933, pa so nacisti na grmadi sežgali vsa njegova dela. Pod geslom »Proti nemškemu duhu« so zažgali vse knjige, ki so bile nasprotne nacional-socialistični ideologiji.

Pisatelj Thomas Mann razkrija v svojih delih, predvsem pa v znanih romanih *Buddenbrookovi* in *Čarobni hrib* propad meščanstva, ki se je ujelo v lastne spone. Njegov stil je zgoščen, težak in zato nima pisatelj zelo širokega kroga bralcev; toda kljub manjši popularnosti sodijo njegova dela v zakladnico svetovne literature.

Pod tem naslovom bo Radio Maribor v četrtek, 31. maja, oddajal v okviru svoje literarne oddaje zanimivo predavanje o koruškem in štajerskem slovenskem ljudskem pesništvu konec 18. in v prvi polovici 19. stoletja. Kot glavna zastopnika tega ljudskega pesništva nastopata nešolana delavca, in sicer tkalca Miha Andreša iz Roža na Korškem (1762 do 1821) in Jurij Vodovnik (1791 do 1858), znani tkalec in ljudski pesnik s Skomarja na Pohorju.

Andreševe pesmi bi se nam bile izgubile, ko bi jih ne bil objavil znani celovski profesor in slovenski mecen Matija Ahacelj (1779—1845), ožji sorojak Andrea-

šev. V svoji znani pesmarici »Pesmi po Korškem in štajerskem znanec«, ki je leta 1833 izšla v Celovcu in je v dvanajstih letih doživela štiri nove izdaje, je Ahacelj objavil tudi osem Andreševih pesmi. Te edine so se ohranile.

V svojih pesmih se nam Miha Andreša razodeva kot zrel, resen in preudaren. S satiričnim prikazovanjem družbenih in socialnih pomanjkljivosti, slabosti in zablod, skuša dovesti ljudstvo do samospoznanja. Poleg te vidne socialno-moralne tendence se zgraža nad vojno. Povečuje pa ljubezen, medsebojno razumevanje in prijateljstvo, ki naj zavladajo med ljudmi in med narodi, rekoč: »Mir, uči ljudstva brati biti.«

V DOLINI NERETVE NE POZNAJO VEČ MALARIJE

PREMAGALI SO JO!

V dolini Neretve, posebno pa še od Gabele pa do njenega izvira je polno močvirij. V preteklih tridesetih letih je na tisoče moških in žensk bolehalo na malarijo. Boj proti tej bolezni se je začel šele leta 1927. Takratni direktor Instituta za uničevanje malarije dr. Kvarčič je prinesel iz inozemstva majhne ribice, imenovane gambuze. Tem so namreč izvrstna hrana ličinke komarjev, poleg tega pa se še izredno hitro množijo. Iz leta v leto se je število malaričnih obolenj manjšalo, dokler ni ta bolezen popolnoma prenehala.

Vse bi bilo v najlepšem redu, da niso italijanske čete med drugo svetovno vojno prinesle iz Afrike. Sicilije in Grčije ponovno, toda to pot še hušjo tropsko malarijo. Bolezen se je razširila tako, da je bilo 1948. leta že 2000 bolnikov. Z odkritjem DDT preparata se je stanje spremenilo.

V prvem tromesečju smo izvozili za 19 milijard din blaga

V prvi letošnjih treh mesecih smo izvozili v inozemstvo za 19 milijard dinarjev raznega blaga. Torej za 5 milijard dinarjev več, kot lani v istem času. V marcu je izvoz dosegel vsoto 8 milijard dinarjev in tako presegel planirano vsoto za eno milijardo.

Tudi kontrolo za izvoženo blago smo precej izboljšali. Samo v februarju so kontrolni organi pregledali več kot 4000 ton sadja in drugih sadnih izdelkov. Zaradi slabe kvalitete blaga in nepravilne embalaže so zavrnili 50 ton raznih izdelkov. Več pozornosti posvečajo kontroli pri izvozu živine, mesa in mesnih izdelkov.

Vsako leto so namreč organizirali množično prašenje. Uspeh ni izostal. Vletu 1949 je bilo samo pet novih primerov, v zadnjih petih letih pa niso zabeležili nobenega primera več.

Prašenje je na malaričnem področju vsako leto. Skupnost daje za to akcijo okoli dva milijona dinarjev. Ta sredstva pa se bogato obrestujejo, saj je bolezen na tem področju premagana.

Motorni čloni iz aluminija

Pravijo, da ni znano, ali je starejša Korčula ali njeno ladjedelnštvo. Že iz rimskih časov je namreč Korčula znana kot ladjedelniško središče ne samo za Jadran, ampak za vse Sredozemlje.

Ladjedelnštvo se je na Korčuli zlasti razmahnilo po osvoboditvi. Do sedaj so v glavnem gradili lesene ladje. V zadnjem času pa so pričeli izdelovati tudi motorne člone iz aluminija. Ti čloni so namenjeni našim in švicarskim tramperjem in služijo v glavnem za reševanje. Naročila jih je tudi Švedska.

»Brodospas« dviga švedsko ladjo

Špitsko podjetje »Brodospas« je sklenilo te dni v Stockholmu kupoprodajno pogodbo za švedsko ladjo, ki je prva leta po osvoboditvi v Kvarnerskem zalivu zadelala na mino in se potopila. Potapljači »Brodospasa« bodo dvignili ladjo z morskega dna in jo predali eni izmed naših ladjedelnikov, da jo obnovi. Ladja je moderna. Zgradili so jo leta 1946. Ni še plula polno leto, ko jo je zadelala nesreča. Leži 54 metrov globoko, zato dviganje ne bo lahko.

Takole slika posledice vojne:

Kjer bi 'mele rožce rasti, tam se je preliva kri; kjer 'ma sad raz drevo pasti, so le mrtvske kosti. Kakor snopje tam po njivah, tukaj mrtvice leže, kmetje v strahu in revah preč od svojih hiš beže.

Primerjava Andreševih pesmi z Vodovnikovimi pesmimi je dokazala, da je pohorski poet in tkalec bral, studiral in posnehal Ahaceljevo pesmarico iz leta 1833 in posebno pesmi ljudskega pesnika in tkalca Andreša iz Roža. V svoji dolgi pesmi »Sedanji čas« je Vodovnik celo dobesedno porabil Andreševe besede iz njegove satirične pesmi »Razuzdani svet«:

»Prijateljji moji, prosim vas, življenje takšno ni za nas. Če čemo boljše 'met', moramo drugač živeti!«

Spomin na življenje in pesnikovanje J. Vodovnika bo zopet oživljeno v nedeljo, dne 3. junija, v njegovi rojstni vasi Skomarje na Pohorju. V okviru kulturnega tedna bodo domačini s pestrimi kulturnimi sporedom počastili spomin pohorskega poeta in s tem tudi spomin na njegovega koruškega učitelja, pevca in tkalca Miha Andreša. Dr. Fr. M.

Naravna bogastva na Kordunu

Siromašna pokrajina na Hrvaškem, Kordun, nam je znana iz narodnoosvobodilne vojne, saj je bila torišče hudih partizanskih bojev. V zadnjem času pa odkrivajo v tej dostojni siromašni zemlji mnoga naravna bogastva. Raziskovalci so našli debele sloje rude, barija in ognjavnidne glin. V Virgin mostu so začeli kopati premog in letos ga mislijo nakopati 6000 ton. V Blatušci pa bodo povečali proizvodnjo ognjavnidne glin.

NEKAJ PRIPOMB OB USTANOVITVI DELAVSKEGA ODRA

Brez profesionalizma

Zamisel o ustanovitvi Delavskega odra, ki bi v novih pogojih nadaljeval predvojne tradicije Delavskega odra, dobiva svojo dokončno obliko. Storjeni so že prvi koraki, vendar je vest, da se v Ljubljani snuje neko novo gledališče, močno razburila nekatero duhove. Zlasti v umetniških krogih se je razvnela diskusija, padli so očrtki, kritike in napovedi o upravičenosti in bodočnosti tega odra. V razprave so vnesli mnogo nejasnosti tudi časopisne vesti, ki so si med seboj nasprotovale, nekateri pa šle v svojih napovedih in ocenah predaleč.

Ze od vsega začetka je vodstvo Zveze Svobod in prosvetnih društev poudarjalo, da bo Oder, ki

tečajih Delavskega odra, bo živo povezano s praktičnim delom te igralske skupine.

3. Vodstvo Delavskega odra bo organiziralo v dvorani Doma sindikatov gostovanje najboljših amaterskih skupin iz vse Slovenije.

Delavski oder bo deloval kot samostojna ustanova pod neposrednim vodstvom Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije. Imel bo svoj statut, umetniški svet in upravni odbor. Usmerjanje programov gostujočih amaterskih igralskih skupin, vodenje šol in tečajev za igralce in režiserje amaterje, organiziranje teh gostovanj bo naloga vodstva De-

lavskega odra. V igralski skupini, ki bo delovala v okviru Delavskega odra, bodo sprva vključeni tisti igralci amaterji, ki so bili sprejeti na avdiciji v začetku maja in ki bodo lahko kot amaterji sodelovali v tem gledališču. Skupina bo nosila ime »Igralska skupina Ivana Cankarja«, s čimer bo že v imenu poudarjena napredna usmerjenost in naloga te skupine. Če bo število igralcev amaterjev naraslo in če bodo zato dani tudi materialni pogoji, bo sčasoma v okviru Delavskega odra stalno delovalo več igralskih skupin. Zlasti računamo na to, da bi osnovali posebno mladinsko igralsko skupino. Preko teh ama-

terskih igralskih skupin (zaenkrat le preko igralske skupine Ivana Cankarja) bo vodstvo Delavskega odra praktično uresničevalo svoj program (usmerjanje programske politike amaterskih odrov, vzgajanje amaterskega gledališkega kadra i. dr.). Pričakujemo, da bo ob sistematičnem strokovnem vodstvu dobrih poklicnih režiserjev igralska skupina Ivana Cankarja tudi v umetniškem pogledu presegla raven povprečnih amaterskih odrov. Seveda pa so o tem vsake sodbe in napovedi preuranjene. Sele bodočnost bo pokazala koliko bo postala ta skupina vzor ostalim amaterskim odrom. -bt-

Z NASIH FILMSKIH PLATEN

TEHTNEJŠI PROGRAM

Po »kavbojskem obdobju« v ljubljanskih kinematografih je zopihal bolj svež veter. Program je tokrat tehtnejši. V središču pozornosti sta predvsem dva filma: Lažni car in Mirni človek.

Lažni car in produkciji Lovčev film je prvi črnogorski umetniški film, kratki pa prvi jugoslovanski zgodovinski film. Režiser Velimir Stojnić se je izognil kliširanim, romantičnim kalupom zgodovinskih filmov, izrojenih v srečno zaključene ljubavne zgodbe, ki jim je bila pogosto zgovinska snov le potrební okvir. Prav zaradi tega hotenja v filmu Lažni car ne naletimo na napete dvo-boje, bitke in romantične scene, marveč smo priče koščku zgodovine hrabrega črnogorskega naroda, ki se pod lažnim carjem Ščepanom Malim združi in odbije turški napad na svoje ozemlje.

Režiserja je vodilo jasno hotenje: pokazati psiho črnogorskega naroda v tem obdobju in zato osrednja oseba — lažni car — zbledi ob zelo plastično orisanih knezih in duhovnikih. Glavni junak filma je ljudstvo. Takšna režijska zamisel za zahteva tankočutnega oblikovalca, izkušena režiserja, ki prežari slednji kader filma s svojo umetniško močjo. Velimir Stojnić v svojem prvencu žal ni prikazal teh odlik. Film nas s svojo sugestivnostjo ne potegne dovolj močno za sabo, dojemamo ga bolj razumsko kot pa čustveno.

Film pa odlikuje izklesan dialog, prežet z ljudskimi reki in humorjem. Ljubitelje gledališča prijetno preseneča interpretacija besedila, ki tu in tam zadiši po gledališču, vendar pa s svojo neposrednostjo, ljudskostjo učinkuje izredno sveže in daje filmu tisti zlahtni ton, ki ga mora imeti slednji film, ki je naslonjen na ljudsko izročilo in na njegovo tvornost. Prav zaradi tega učinkujejo osebe, ki izstopajo iz tega okvira, poslaniki, paša, veliki knez Dolgoruki karikirano, odtuženo, zdi se nam, da ne sodijo v to režijsko zamisel.

Kljub nekaterim manjšim slabostim je film, prikrajšan za vse preizkušene, obrabljene filmske prvne podobnih filmov, ki jih velik del našega občinstva tako z veseljem sprejema, tehtno delo; z njim so ustvarjalci nakazali izhodišče, kako je treba gledalcem posredovati zgodovinske teme. Obenem pa Lažni car uspešno predstavlja novo filmsko podjetje, ki je s svojim prvencem dokazalo, da namerava hoditi po jasno načrtani poti.

Za zaključek naj povemo še to: Če bi videli v naših kinematografih manj plehkih, zabavnih

filmov, ki so že dodobra načeli zdrav okus občinstva, potem bi tudi tehtnejši filmi naleteli na ugodnejši odziv pri gledalcih.

Mirni človek režiserja Johna Forda je ponovno izpričal vse odlike tega velikega filmskega ustvarjalca: izbrusen okus za poustvarjanje živih, plastičnih likov, ki jim vselej vtisne življenjsko verjetnost in prepričljivost, smisel za humor, ki blesti v vseh najzlahtnejših odtentkih, drobnim, na videz nepomembnim dejanjem uspe vtisniti enkratnost, veličino, da nas prevzamejo in nam odkrijejo vso lepoto in globino človeškega življenja. Za svoje filme zelo rad izbira tipične osebe, ki že s svojo zunanostjo nakazujejo značaj osebe, ki jo poustvarjajo. Ne ustavlja pa se samo pri zunanostih, v njegovih režijah vsi ti drobni ljudje polno zažive, prav iz prefinjenega občutja za nadobnost, ki jih veže v čvrsto celoto, ustvarja umetnine, ki so v filmskem svetu zadnje čase tako redke. Prav zato smo bili njegovega filma v poplavi plehkih, ostalih filmov še posebno veseli.

V filmu Mirni človek smo spoznali trmatega, tršatega Irca (John Wayne), ki se je po nesrečnem boksarskem doboju, kjer je ubil svojega nasprotnika vrnil v rojstno, revno, kamenito Irsko. V majhni vasi, kjer žive preprosti, prirščni ljudje, se je zaljubil v mično rdečelasko (Maureen O'Hara), ki pa je žal sestra moža, kateremu je pred nosom odkupil svojo domačijo in se mu s tem močno zameril. Zapisal ga je v knjžico svojih nasprotnikov in slej ko prej bosta morala svoje račune poravnati. Prav zato tudi ne dovolj, da bi se sestra z njim poročila. V zvezi s tem nastane vrsta zapletov, ki vzburkajo mirno vasio. Veliko vaščanov poseže v dejanje, ki se zaključijo s poroko in v obračunom obeh silakov, ki se po klasičnem irskem pretepu, kateremu prisostvujejo vsi vaščani, kakor tudi strojevodja z železničarji, ki so pustili na postaji vlak, ki je imel že do takrat štiri in pol ure zamude, zaključijo s spravno.

Veliko odlik bi še lahko našli, toda povemo naj le to, da je boljše, če si fil mogledate, kajti vseh odlik tako in tako ni mogoče opisati. Treba jih je videti.

Zelje, da bi na duhovit, prirščen način prikazal težave Amerikanca, ki je kupil zapuščeno farmo in skuša s svojo ženo uspešno gospodariti, se producentom filma Jajce in jaz se niso

uresničile. Namesto zlahtne, karakterne komike nam le tu in tam uide nasmeh od komičnih, za lasne privlečenih situacij. Tudi znana filmska igralka Claudette Colbert ni bistveno prispevala k uspehu filma. Če primerjamo ta film z Mirnim človekom, potem moramo ugotoviti, da je leled odsev umetnine. Njegova največja dragocenost je v tem, da nam pokaže nekaj tegob sodobnega Amerikanca, ki mu je glavni cilj — uspeti, uspeti za vsako ceno.

Da bi seznanili naše bralce z razvojem likovne umetnosti od prvih dni do vseh današnjih stilov in smeri, smo se odločili, da bomo objavljali v našem listu najbolj značilne primere posameznih obdobij v zgodovini likovne umetnosti.

Nastanek prvih umetniških del sega v dobo dvanajst tisoč let pred našim štetjem, ko so ljudje živeli še v jamah, kjer so iskali zavetja pred dežjem, mrazom in divjimi živalmi. Ljudje so se ukvarjali z lovom, orožje jim je bilo preprosto, iz kamena. V zimskih dnevih, ki jih je človek preživel v jami, je nenadoma zaželel, da bi živali in svoja doživljanja na lovu upodobil. Začel je vrezovati in risati na stene svojih jam živali, s katerimi se je hranil, ali pa so ga zaradi svoje moči navdajale s strahom in občudovanjem: jelene in bizona. Najlepše primere teh slik so našli v pečini Altamira v Španiji in v jamah Jougoužodne Francije.

Se danes nas preseneča, kako so znali ti prvi umetniki doživeto upodobiti živali v njihovem gibanju. Vrezovali in slikali so jih v širokih obdrih, ki jasno izražajo vse značilnosti upodobljenega motiva.

VZGOJNA PRIZADEVANJA SINDIKALNIH SVETOV

Za boljše upravljanje

Seminarij, ki jih organizirajo sindikalni sveti v Novi Gorici, Krškem, Ptuj, Sevnici, Novem mestu, Črnomlju, Murski Soboti, Kranju, in priprave v drugih industrijskih središčih kažejo veliko prizadevanost sindikalnih vodstev za vzgojo svojih članov, predvsem za uspešno delansko upravljanje. Najdragocenejša je ob teh seminarjih resnica, da so sindikalna vodstva spoznala, da pravice nalagajo dolžnosti in da je mogoče dobro opravljati svoje dolžnosti le s poglobljenim znanjem. Podrobnejši pregled o doseženih uspehih zdaj ni mogoč, zaenkrat lahko le ugotovimo, da je bilo storjeno pomembno delo. Iz dosedanjih izkušenj lahko poznamo le nekaj značilnih ugotovitev. Seminariji so dobro uspeli povsod tam, kjer so znali teoretske osnove gospodarstva in našega družbenega sistema smi-

selno povezati s praktičnim delom. Na nekaterih seminarjih je bila premočno poudarjena želja po abstraktnem teoretiziranju, prevelik poudarek je bil dan osnovnim načelom politične ekonomije: sestavljalci programov niso upoštevali preproste resnice, da je v tako kratkem razdobju nemogoče podati poslušalcem popolno in zaokroženo podobo teoretskih osnov politične ekonomije, da naj teoretične postavke zgolj ospešujejo konkretna dejanja. Kajti konec koncev je namen vsake teorije, da nam poznavanje le-te olajšuje praktično delo in ukrepanje. Druga skrajnost, opazna na nekaterih seminarjih, je izrazit praktičizem. Prevelik poudarek je bil dan zgolj tehničnim, organizacijskim problemom. Takšna predavanja in razprave niso dovolj pomagale obiskovalcem, da

bi globlje razumeli vse vzgibe v našem gospodarstvu, njegovo vzročno povezanost. Bili so preveč upri v svoje podjetje in njihovi vidiki pogosto niso prešli okrajnih meja. Res je, da so bili seminarij organizirani kot praktično napolnili za akcijo, toda te akcije ni mogoče uspešno izvesti, če ne vidimo celote. Menimo, da je ena izmed občutnih slabosti v našem delu prav o tej ozkosti in da smo prav zaradi teh ugotovitev in želje, da bi temu odpravili, organizirali seminarje.

Ce strnemo ti dve ugotovitvi, potem lahko poznamemo sledeče: Prava pot je srednja — povezanost teorije s prakso, odpiranje širših vidikov. Vsa vodstva, ki bodo seminarje še organizirala, naj ta spoznanja upoštevajo. Le tako bodo seminariji rodili takšne uspehe, kot jih organizatorji od njih pričakujejo.

PRIZNANJE SLOVENSKIM PEVCEM

Pevski zbor Svobode-Center iz Ljubljane »Ljubljanski zvon« je priredil v Karlovcu koncert. V kulturni kroniki »Karlovačkoga tjednika« je Zvonimir Delavić napisal o tem gostovanju tehten in priršččen članek, v katerem med drugim pravi:

»Gostovanje in posredovanje kulturno-umetniških stvaritev je pešljalo v naše mesto slovenski mešanici pevski zbor »Ljubljanski zvon«, ki je bil gost našega pevskega zbora »Dr. Drakulića«. Čeprav so v zadnjem času naši odri prepolni prireditve, je bilo zanimanje za ta koncert veliko, kar

se je najlepše pokazalo v obisku in živnem zanimanju poslušalcev, ki jim je bil program enako priljubljen kakor njegovi izvajalci. Tako organizirana gostovanja zelo koristijo napredku delavskih prosvetnih društev, kajti ob takih priložnostih se lahko mnogo naučimo. Umetniškim vodjem pa dajemo priliko, da razširijo svoj program in obogate svoje izdajalske sposobnosti. Poznamo pevske tradicije slovenskih zborov in smo bili tokrat priče dobro upetega kolektiva, ki je z zavirljivo elastičnostjo obvladal zvočne in tehnične probleme skladb, ne glede na tempo in značaj kompozicij. Razen tega ima zbor zelo dobre pevce, smisel za harmonijo pa je njegova odlika, na katero zelo redko naletimo pri tovrstnih zborih. Peveci so nam s prefinjenim temperamentom posredovali vse pesmi, od domotožnih pa do razposajenih melodij in ritmov Rada Simonitija. Menimo, da ne bomo pogrešili, če ugotovimo, da je ključ teh uspehov v dobrem poznavanju glasbene teorije.

Izvajana dela predstavljajo zakladnico skrbno izbranih skladb, ki je poslušalcem omogočala spoznavanje slovenske narodne pesmi v izvrstnih priredbah sodobnih slovenskih skladateljev. Vse te elemente je z bogatim znanjem izkoristil dirigent Jože Hanc, ki svojo muzikalnost uspešno prenaša na ta pevske kolektive. Zato je tudi Drugi rukovet Stevana Mokranjca, izveden za naša pojmovanja na nov način, predstavljal pravo osvežitvo, kajti dirigent je v svoji interpretaciji upošteval vse elemente, ki so za interpretiranje rukovetov značilni.

Zaradi vsega naštetega bo naše zanimanje tudi v bodočnosti spremljalo ta zaslužni pevske zbor; prepričani smo, da se nam bo še ponudila priložnost poslušati ta zbor, kar bo v obojestransko korist in zadovoljstvo.

Tajništvo Republiškega sveta Zveze sindikatov zato priporoča, da udeleženci seminarjev sklicujejo sestanke kolektiva in prenesejo pridobljeno znanje na ostale. Prav to posredovanje, tolmačenje in razumevanje naše gospodarske politike, prav to glavni namen vseh seminarjev. Pogosto se zgodi, da so, ker članstvu ni znana jasna smer našega gospodarstva, manj pomembna vprašanja predmet kritike vsega sistema.

Upravičeno pričakujemo, da bo povsod tam, kjer so sindikalna vodstva organizirala seminarje, postalo delo v podružnicah bolj razgibano, da se bo vsa dejavnost premaknila iz starih, že preveč okorelih kolesnic.

Zdi se nam, da nismo daleč od resnice, če trdimo, da je delo nekaterih sindikalnih vodstev preveč enostransko usmerjeno v večje podružnice, da zapostavljamo manjše. Naposled niso potrebni pomoči samo oni, ki ustvarjajo materialna sredstva, marveč tudi tisti, ki jih trošijo. Zadnje čase pa opažamo porast številca uslužbencev skoraj v vseh ustanovah s samostojnim finanširanjem. Nismo pa se prepričani, če je ta porast tudi dejansko upravičen. Ni problem samo v povečanju dohodkov, marveč je prav tako važno, da vsa družbeno sredstva smotno, upravičeno trošimo.

Za zaključek naših razmišljanj o letošnjih seminarjih naj povemo še to, da so združili okrog sebe vrsto predavateljev: političnih delavcev, direktorjev podjetij, knjigovodij, komercialistov, prosvetnih delavcev; vsi so po svojih sposobnostih prispevali k uspehu seminarjev. Storjen je bil pomemben korak, in izkušnje, ki smo jih pridobili, nam bodo dragoceno napotilo za nadaljnje delo.

PABERKI O DELU »SVOBODA«

Ob 50-letnici rojstva Ivana Cankarja je bila v Kranju, v Prešernovem gledališču, svečana akademija, ki je priredil Okrajni odbor Zveze Svobod in prosvetnih društev v Kranju. Na akademiji, pri kateri so sodelovali še člani stražiske in krajske Svobode ter moški pevski zbor France Prešern, so igrali odlomke iz del našega velikega pisatelja. Tudi Svoboda iz Strazišča je proslavila obletnico Cankarjevega rojstnega dne. Dela Ivana Cankarja so brali člani dramske družine Svobode, kot gost pa je sodeloval član Prešernovega gledališča iz Kranja, Jože Kovačič. Spominu našega največjega pisatelja pa so se Straziščani slabó odzvali, saj jih je na proslavo prišlo le 25, za kar zaslužijo vso grajo. Adovščini so priredili uspel Cankarjev večer, na katerem je o Cankarju predavala profesorica ajdovške gimnazije tov. Lovjka Brusova. Sodelovali so številni recitatorji, ki so brali avtorjeve pomembnejše črtice in eseje in tako priredili lep večer ajdovskim prebivalcem. Moški in ženski pevski zbor, ki ju je pred pol leta ustanovila Svoboda Zavarje iz Trbovelj, sta se pred kratkim predstavila trboveljskemu občinstvu s svojim prvim nastopom. Oba pevska zbora sta pod skrbnim vodstvom tov. Albina Weingera pokazala lep uspeh, ki je razveselil zbrane poslušalce. Svoboda Center iz Trbovelj pa je v letošnji sezoni uprizorila že četrto predstavo: Marodičeva »Operacija Altmarke«, ki jo je za oder prevedel in priredil Herbert Grün, režiral pa Karel Malovrh.

V ponedeljek, 28. maja 1956, je bila v veliki unionski dvorani slavnostna otvoritev »Tedna sovjetskega filma«. Prvi film na sporedu je bil: »Releki in Julija«. Na sliki objavljamo prizor iz tega filma.

Tudi mnoge latinskoameriške dežele so gospodarsko izredno slabo razvite in odvisne od severnoameriškega kapitala. To povzročajo številne socialne in gospodarske probleme, ki jih najbolj občuti delavski razred. — Revščina v Visokih Andih

REZULTATI UPRAVNIH VOLITEV V ITALIJI NAPREDEK LEVIČARSKIH STRANK

Po prvih podatkih — nepopolnih in neuradnih — je pri upravnih volitvah v Italiji močno nazadovala desnica, levičarji pa so v glavnem obdržali isto število glasov. V terek so prešli 3.569.659 glasov, ki so jih stranke razdelile takole: krščanska demokracija 3.510.595, komunisti in socialisti 2.900.973, socialni demokrati 624.625, liberalci 374.427, republikanci 70.568, monarhisti in neofašisti 682.548, radikalni 1402, razne druge skupine pa 181.446.

Desničarske stranke (fašisti, monarhisti in ljudski monarhisti) so doživle hude poraze prav tam, kjer so bile najmočnejše — na Siciliji in v Južni Italiji. Precej njihovih glasov so dobile stranke sredine, zlasti demokrati, ki so imeli nekaj svojih glasov prepušteni levičarjem. Tako so demokrati s pomočjo desničarskih glasov v glavnem obdržali svoje pozicije.

glasov. Podoben je položaj tudi v Torinu. Rezultati volitev torej še bolj odločno zahtevajo tako imenovano zadržano levo, sestavo vlade, v kateri bi sodelovale tudi stranke levice in ki naj bi začela reševati socialna in gospodarska vprašanja.

V Trstu pa je krščanska demokracija izgubila nekaj glasov, levičarske stranke so se okrepile (zlasti komunisti in socialisti), močno pa so se okrepile tudi desničarske stranke. Po uradnih podatkih je krščanska demokracija dobila 56.912 glasov (1952. leta 59.150), komunistična partija 40.699 (30.976), neofašisti 26.889 (20.557), socialni demokrati 12.489 (10.412),

socialisti 9605 (2.608), republikanci 6564 (8401), nacionalno gospodarsko gibanje 7671 (—), monarhisti 5855 (2910), neodvisna socialistična lista 5332 (4914), liberalci 4335 (5767), slovenska demokratska zveza 3785 (3559), in radikalni 1751. Mesti svet bo v glavnem sestavljen takole: Krščanska demokracija 19 mandatov, Komunistična partija 15, neofašisti 9, socialni demokrati 4, socialisti 3, Nacionalno gospodarsko gibanje 2, republikanci 2, monarhisti 2, Neodvisna socialistična lista 2, liberalci 1 in Slovenska demokratska zveza 1. V podeželskih občinah pa so povsod zmogle demokratično-levičarske liste.

Občinske in pokrajinske volitve v Italiji so okrepile tiste sile, ki se zavzemajo za izboljšanje življenjskih razmer italijanskega proletariata in vseh delovni ljudi

Kanadski sindikati se združujejo

Enotna sindikalna organizacija, ki se imenuje Kanadski delavski kongres, ima 1.270.000 članov. — 2.500.000 delavcev ni organiziranih. — Nad pol milijona delavcev je brezposelnih.

Ob koncu aprila sta se združili dve največji kanadski sindikalni organizaciji — Strokovni delavski kongres in Kanadski delavski kongres. Nova organizacija, ki ima 1.270.000 članov, se imenuje Kanadski delavski kongres.

Kanadski sindikati so se združili na podoben način kot ameriški. Sploh je značilno, da razmere v ameriškem sindikalnem gibanju močno vplivajo na sindikalno gibanje v Kanadi. Dokler so se ameriške sindikalne zveze pripravale in v medsebojnih sporih izgubljale svojo moč, so se pripravale tudi kanadske sindikalne organizacije. Po združitvi AFL in CIO pa so se v Kanadi okrepile tiste sile v sindikalnem gibanju, ki se zavzemajo za enotni nastop organizirane prole-

teriata. S tem pa se ni rečeno, da so z združitvijo na mah odpadla vsa nasprotja.

Na združitve kanadskih sindikatov pa so močno vplivale tudi težavne gospodarske razmere v tej deželi. Pravijo, da je brezposelnih že nad pol milijona, torej vsak osmi Kanadčan. Delavci upajo, da se bodo lažje uprli krizi in da bodo uspešneje branili svoje pridobitve, če bodo enotno nastopali.

PRED VOLITVAMI V DEŽELI OB NILU

Revolucionarni Egipt nenehno napreduje

Dne 23. junija bodo v Egiptu volitve — prve po revoluciji — s katerimi bodo egipčanski volivci izvolili predsednika republike in parlament, ki bo imel 300 sedežev.

Navolilni zakon, ki so ga objavili v začetku marca, proglašajo udeležbo na volitvah za državljansko dolžnost slehernega Egipčana, starega nad 18 let. Pred revolucijo so namreč imeli volilno pravico le vsi nad 21 let stari moški.

Bližnje volitve, s katerimi bodo Egipčani izvolili predsednika republike in parlament, bodo približale oblasti ljudstvu in omogočile delovnim ljudem sodelovanje v upravljanju države

Žene niso imele volilne pravice. Nov zakon pa omogoča tudi ženam, da volijo. Volilne udeležbe jim sicer ne nalaga kot dolžnost, vendar jih poziva, naj v čim večjem številu sodelujejo pri izvolitvi predstavnikov ljudstva. Volilno pravico

imajo tudi vojaki in oficirji. Ki je pred revolucijo niso imeli. S temi določili se je število egipčanskih volivcev povečalo za nekaj milijonov. Revolucionarna vlada je zagotovila volilno pravico širokim slojem ljudstva, vzela pa jo je nekdanjim politikom, pristaešem starega izkoriščevalnega režima.

Egiptovsko ljudstvo pozdravlja predsednika Naserja, voditelja egiptovske revolucije

Seveda pa takšne množične volitve terjajo tudi precejšnje priprave, zlasti če upoštevamo, da je v Egiptu veliko nepismenih ljudi in da bodo mnogi Egipčani letos prvi volili. Zato je vlada ustanovila posebne komisije, ki postajajo ljudstvu način volitev in sestavljajo volilne imenike.

Za predsednika republike kandidira sedanjí predsednik Naser, vodja egipčanske revolucije. Za poslance pa kandidirajo v glavnem mladi revolucionarji, voditelji novega ljudskega gibanja, ki združuje vse pristaeše gospodarskega in socialnega preporoda Egipta.

Eden izmed osnovnih ciljev egipčanske revolucije je približati oblasti ljudstvu, omogočiti delovnim ljudem čim širše sodelovanje v upravljanju države. Bliznje volitve bodo omogočile hitrejši pot k temu cilju. Prebudile bodo množice, jih zainteresirale za skupne probleme, dvignile bodo njihovo politično zavest. To je eden izmed glavnih ciljev volitev. Razen tega pa bodo volitve tudi omogočile sedanjim egipčanskim voditeljem, da bodo v bodoče še tesneje povezani z ljudstvom, kar bo povečalo stabilnost v deželi ob Nilu in okrepilo sile, ki se zavzemajo za vsestranski napredek Egipta.

PLEBISKIT V TOGU

Na nedavnem plebiscitu v britanskem Togu so se prebivalci te afriške dežele odločili za priključitev k Znanim obalim, ki bo v kratkem dobila neodvisnost v okviru Britanske skupnosti narodov.

Utrinki iz mednarodnega delavskega gibanja

Kongres čilskih komunistov

V začetku maja je bil v Čilu 10. kongres Komunistične partije Čila. To je bil prvi kongres čilskih komunistov v zadnjih devetih letih, odkar Komunistična partija deluje ilegalno.

Kongres je odobril referat generalnega sekretarja Gonzaleza, v katerem je politika koristi imperialističnim interesom, in poziv vlado, naj vzpostavi diplomatske odnose tudi s socialističnimi deželami.

Komunistična partija Čila se je na kongresu zavzela za ustanovitev Ljudske fronte, v kateri bi se združile vse levičarske stranke.

kongresu so sindikalni voditelji ugotovili, da težijo mlade rudarje številni problemi (strokovna vzgoja, higiena in tehnična zaščita itd.), ki bi jih s skupnimi nastopi in izmenjavo izkušenj veliko lažje reševali. M. N.

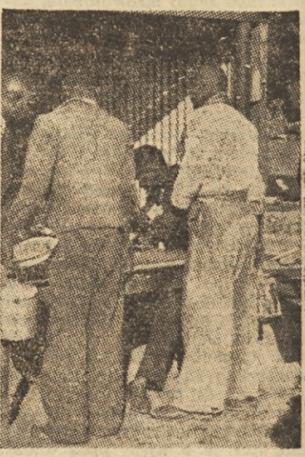
Zmaga naprednih sil v organizaciji južnoafriških domačinov

Iz Južnoafriške unije poročajo, da je Nacionalni afriški kongres na svojem izrednem zasedanju v Štutgartu Johannesburga usvojil »Listino o svobodi«, v kateri je poudarjeno, da mora Južnoafriška unija biti domovi-

Pol milijona nezaposlenih v Kanadi

V Kanadi se je v zadnjih mesecih zelo povečalo število nezaposlenih. Sindikalni voditelji trdijo, da jih bo kmalu nad pol milijona. Kmalu bo torej vsak osmi Kanadčan nezaposlen.

Kanadski sindikati zahtevajo, naj vlada s hitrimi ukrepi zajezí porast nezaposelnosti, nezaposlene delavce pa zaposli pri javnih delih.

Takole žive črni delavci v Južnoafriški uniji

PROSLAVA AMERIŠKIH RUDARJEV »S ponižnostjo ne boste dosegli ničesar«

Ob osemindesetletnici obletnici uvedbe osmurnega delovnega dne je v okrožju Allegheny-Kiski Valley zborovalo 15.000 ameriških rudarjev. Na zborovanju je med drugimi govoril tudi znani ameriški napredni senator Morse, ki je ostro grajal Eisenhowerjevo vlado. Dejal je, da se vlada zavzema zgolj za koristi monopolov in velikih magnatov ter podpira delovne nazadnjaške sile, ki hočejo sedanje protidelavske zakone spreminiti v še bolj protidelavske.

Morse je ostro kritiziral tudi ameriški tisk, ki sive poročila resnice in ne dejstev, ter dejal: »ko v tejle zgodovinski volilni kampanji in letu 1956 svarim ameriško ljudstvo, naj se zbudi in spozna, kaj se dogaja v deželi, teh mojih izjav ne boste našli v nadzorovnem tisku, kajti ta tisk je prav tako nazadnjaški kot so nazadnjaške sile, ki danes nadzorujejo Belo hišo.«

na beleve in črncev, ki naj imajo enake pravice, naj žive složno in naj si vzajemno pomagajo. »Listino o svobodi« je sprejela lanskoletna konferenca »ljudskega kongresa«, organizacije, ki združuje afriške in evropske napredne sile, komuniste in socialiste.

»Nacionalni afriški kongres« je največja organizacija domačinov v Južnoafriški uniji. Ima kakih 100.000 članov.

Desničarska »afrikanerska struja« v »Nacionalnem afriškem kongresu«, ki propagira rasno mržnjo in nastopa z geslom »Afrika Africanom«, je nasprotovala »Listi o svobodi«, češ da je polna komunističnih idej. Napredna večina v »Nacionalnem afriškem kongresu« pa je sprejela »Listino o svobodi« kot svoj program.

NASILJE DELODAJALCEV V ZDA

V Torontu so odpuščili iz tovarne, ki izdeluje dele televizijskih aparatov, 14 delavcev. Vsi odpuščeni so bili člani sindikata International Woodworkers of America. Z odpuščanjem so delodajalci hoteli preprečiti delovanje sindikata in v tej tovarni in ustrahovati delavce, ki zahtevajo večjo udeležbo pri delitvi dobičkov.

Brezposelnost v ZDA

Ameriške avtomobilske družbe General Motors, Ford, Chrysler in Studebaker-Packard so odpuščile pol milijona delavcev, ker so zmanjšale proizvodnjo in zaprle nekatere obrate. Brezposelnost grozi tudi delavcem v drugih gospodarskih panogah.

Nasilni protidelavski ukrepi v Argentini

Argentinske vojaške oblasti so aretirale voditelje »Odbora za demokracizacijo sindikata« in »vnega prometa«. Ta odbor je javno izjavil prisilne ukrepe oblasti zoper člane tega sindikata, ki so minuli teden stavkali in napovedali da bodo člani sindikata »znova začeli borbeno akcijo«. 24 članov sindikata so izročili vojaškemu sodišču, ker med stavkarskimi delatili niso delovali, kakor je ukazala argentinska vlada.

Spopad med stavkajočimi delavci in policijo v Združenih ameriških državah

Senator Morse je opozoril delavce in farmarje, da ne bodo ničesar dosegli, če bodo ponižno, s klobukom v roki molevali velike magnate.

Prvi mednarodni sestanek mladih rudarjev

Minuli mesec je bil v Essenu (Zahodna Nemčija) prví sestanek Odbora mladih rudarjev, ki deluje v okviru Mednarodne federacije rudarjev. Na sestanku so prišli predstavniki mladih rudarjev iz Avstrije, Zahodne Nemčije, Jugoslavije, Luxemburga, Velike Britanije in Nizozemske.

Mednarodni federaciji rudarjev je ustanovila Odbor mladih rudarjev na svojem kongresu leta 1954. Na tem

OBISK TOGLIATTIA

V ponedeljek je prispel v Beograd na dvodnevi obisk generalni sekretar Komunistične partije Palmiro Togliatti. Prišel je na povabilo Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Med svojim obiskom se je Togliatti razgovarjal z najvišjimi predstavniki Zveze komunistov Jugoslavije.

Ob prihodu v Beograd je sekretariat Centralnega komiteja KPI izdal pogoščilo, v katerem je med drugim rečeno:

»Namen potovanja je vzpostaviti prve stike in s tem začetek normalnih odnosov med Komunistično partijo Italije in jugoslovanskimi komunisti po mračnem preteklu, ki se ga izzvale zgrešene odločitve Informbiroja v letih 1948 in 1949.

Italijanski komunisti ne morejo brez priznanja mimo učinkovitega prispevka, ki so ga dali jugoslovanski voditelji k popuščanju mednarodne napetosti, kakor tudi ne mimo dejstva, da so ti voditelji navzile težkim dogodkom preteklih let vodili svojo deželo po poti socialističnega razvoja. Zato je v našem interesu, čimbolje spoznati te izkušnje, da bi jih mogli pravilneje oceniti, kar bo koristilo tudi boljšnemu razvoju celotne naše zunanje politike.«

Ob koncu je v sporočilu rečeno: »Pot tovariša Togliattija predstavlja prvi korak, ki ga je bilo treba storiti in ki bo zanesljivo dal zanimive in dobre rezultate.«

Glasilno sindikatov Slovenije. Izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. Odgovorni urednik France Boštjančič. Tisk Tiskarne »Ljudske pravice« v Ljubljani. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Čufarjeva ulica 1 — Dom sindikatov. Telefon: urduštvo in uprava 52-031, uredništvo 52-538, uprava 50-046. Poštni predač 284. Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-505 1-221. List izhaja vsak petek. Rokopisov ne vračamo. Mesečna naročnina 40 din, letna 120 din, polletna 240 din, celoletna 480 din; posamezna številka 10 din.

Spremembe na Češkoslovaškem

Pred dnevi je iz Beograda odpotovala v domovino češkoslovaška parlamentarna delegacija, ki se je mudila v Jugoslaviji 17 dni. Ob slovesu je vodja delegacije, predsednik Ljudske skupščine ČSR, Zdenek Fierlinger, izjavil: »Vemo, da je Jugoslavija stopila na pot razvoja socializma, ki ustreza razmeram v vaši deželi. Vemo, da Jugoslavija ravna v duhu leninskih načel, da mora vsaka dežela najti svojo pot v socializem. Menim, da vaše metode teže za tem, da bi mobilizirali čimveč ljudi za upravljanje in sodelovanje in da bi še bolj utrdili enotnost narodov, ustvarjeno v težkih skupnih naporih in bojih. Želimo še nadalje proučevati vaše metode dela ter življenja in upamo, da bo prišlo do vedno bolj pogostih obiskov delegacij, strokovnih in kulturnih, ter da bomo postopno obnovili tople odnose z Jugoslavijo, ki smo jih prekinili z žalostnim razvojem, katerega smo vsi težko prenašali.«

Ni slučaj, da so se češkoslovaški parlamentarci tako zelo zanimali zlasti za naše delavsko upravljanje in samoupravljanje delovnih ljudi v komunah, za uspehe našega boja proti birokratizmu. Predsednik Z. Fierlinger je ob slovesu dejal, da je delegacija proučila naš sistem delavskega upravljanja, katerega glavni namen je »mobilizirati široko iniciativo delavskega razreda in vzgajati vsakega delavca v duhu socializma in socialistične zavesti, brez katere si socialistične graditve sploh zamisliti ne moremo. Vi skušate vaš sistem debirokratizirati. To je smoter, ki smo si ga tudi mi postavili. ... Res so pred nedavnimi tudi na Češkoslovaškem sklenili, da se bodo resno uprli birokratizmu, da bodo popravili vse tiste številne napake, ki jih je povzročil birokra-

OKNO V SVET

socialnega zavarovanja so Čehi in Slovaki dosegli precejšen napredek. Češkoslovaška ima številčno močan in enotno organiziran delavski razred, ki ima bogate revolucionarne tradicije. V tej deželi so tudi močno zakoreninjene demokratične tradicije. Vse to ustvarja na Češkoslovaškem ugodne materialne, kulturne in politične pogoje za izgradnjo socializma, boljše kot jih ima katerakoli dežela v Vzhodni Evropi.

Kmalu po vojni pa se je v CSR začel razvijati krut administrativni centralizem, s katerim se odgovorni češkoslovaški voditelji niso pravočasno spoprijeli. Birokratizem je prodril v gospodarsko in družbeno življenje, zaviral iniciativno delovnih ljudi in samoupravo lokalnih oblasti ter podjetij in povzročal v gospodarskem ter kulturnem življenju velika nasprotja in slabosti. Češkoslovaški voditelji so nekritično sprejemali vse, kar je prihajalo iz Sovjetske zveze, pa naj je bilo njihovi deželni koristno ali škodljivo. Ker so podpirali stalniščno zunanjo politiko Sovjetske zveze, se je CSR kaj kmalu znašla v izolaciji; postala je »eden izmed satelitskih«, čeprav bi lahko odigrala v mednarodnem življenju pomembno napredno vzhodno evropsko vlogo.

Zadnje leto, zlasti pa po 20. kongresu sovjetskih komunistov, so se v CSR okrepile težnje, da bi te slabosti odpravili.

Na zasedanju CK KPC ob koncu marca letošnjega leta je sekretar CK Antonín Novotný govoril o škodljivih posledicah stalništvaz na Češkoslovaškem in dejal: »Partija se bo morala bojevati proti birokratizmu, ki duši politično aktivnost množic in zavira njihovo pobudo.« Potrebno je, da z odločnimi ukrepi zmanjšamo število nameščenecv v državnem in gospo-

darskem aparatu... Vedno pa se moramo zavedati, da je birokratizem možno odstraniti le z najširšim sodelovanjem množic v upravljanju države... Premagati moramo močne elemente birokratskega centralizma in najti pravilno harmonijo med centraliziranim upravljanjem in največjo krajevno samostojnostjo ter pobudo.

Novotný ni zakrival resnice, kot na primerizma Parize in se postavil na krito moramo povedati, je dejal na plenumu CK, da smo tudi v naši Partiji — vsi, brez izjeme — ne samo podlegli kultu osebnosti, ampak smo ga tudi širili, zlasti od takrat, ko je naša Partija postala edina vladajoča stranka v državi. Nismo se ozirali na leninska načela partijskega življenja, sprejemali smo, posnemali in razvijali Partiji škodljiv sistem, ki ga je Stalin dolgo vrsto let uveljavljal o sovjetski Partiji.

Prav tako odkrito je Novotný govoril tudi o škodljivih posledicah stalništvaz ocen razrednega boja. »Pri nekaterih funkcijah njihova varnostna služba in sodstva, je dejal, »so se pojavljali nazori, da so oni glavna sila razrednega boja. To je povzročilo težnje, da bi se rešili od odgovornosti. Premagati moramo njo. Prišlo je do napak in samovolje, do nespoštovanja socialistične zakonitosti in do izjav, češ da je njim (varnostnim organom) zaupal delavski razred nalogo, da v Partiji in državi vzpostavijo red.«

Novotný je okoncu svojega govora na plenumu CK opozoril češke komuniste: »Ni in ne bo lahko. Ne bo šlo brez težav, brez priznanj lastnih napak in slabosti. Za nekaterih članov in voditelje Partije ne bo to boj za novo in za premagovanje vsega starega (kar predstavlja balast za nas in za vse mednarodno

komunistično gibanje) brez osebnih težav, problemov in morebiti tudi bolečin.«

Marčni plenum CK KPC je sprožil proces, ki sicer ni lahak in tudi ne bo kratak, proces, za katerega je značilno široko sodelovanje množic v boju za novo in za premagovanje vsega starega. Češkoslovaški voditelji so resno začeli odpravljati posledice stalništvaz na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja.

Ze aprila se je Centralni komitej KPC vnovič sestel, spet razpravljal o boju proti stalništvu in sklenil, da bo junija sklical vsedrjavno partijsko konferenco, za katero je potrebno pripraviti osnutke ukrepov za izboljšanje planiranja in upravljanja gospodarstva, za zmanjšanje števila nameščenecv v gospodarskem in upravnem aparatu, za ponovno vzpostavitev sedanjega administrativnega sistema, izboljšanje dela vlade, za decentralizacijo oblasti ob istovestnem povečanju vloge ljudskih odborov. Centralni komitej je sklenil, da bo z nekaterimi ukrepi zagotovil spoštovanje socialistične zakonitosti. Obenem je plenum sprejel predloge za okrepitev vloge množičnih organizacij, zlasti sindikatov, in odstavil obrambnega ministra, člana Politbiroja Partije in podpredsednika vlade Alekseja Čepečka (malega češkoslovaškega Stalina) z vseh položajev v Partiji in vladi.

Mesec dni kasneje (10. maja) se je sestel CK KP Slovaške. Predsednik češkoslovaške vlade Strojek je dejal, da takšne kritike, kot je bila na tem plenumu, ni bilo, odkar je CSR osvojobojena... »Kritika je bila ostrva in v osnovi zdrava in obravnava je vsa področja našega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja, vse slabosti...« Siroky, ki je na slovaškem ple-

numu govoril v imenu CK KPC, je med drugim dejal: »Najti moramo korenine in vzroke vseh napak, zlasti pa vzroke delavskega boja in proces, ki sicer ni lahak in tudi ne bo kratak, proces, za katerega je značilno široko sodelovanje množic v boju za novo in za premagovanje vsega starega.« Češkoslovaški voditelji so resno začeli odpravljati posledice stalništvaz na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja.

Ze aprila se je Centralni komitej KPC vnovič sestel, spet razpravljal o boju proti stalništvu in sklenil, da bo junija sklical vsedrjavno partijsko konferenco, za katero je potrebno pripraviti osnutke ukrepov za izboljšanje planiranja in upravljanja gospodarstva, za zmanjšanje števila nameščenecv v gospodarskem in upravnem aparatu, za ponovno vzpostavitev sedanjega administrativnega sistema, izboljšanje dela vlade, za decentralizacijo oblasti ob istovestnem povečanju vloge ljudskih odborov. Centralni komitej je sklenil, da bo z nekaterimi ukrepi zagotovil spoštovanje socialistične zakonitosti. Obenem je plenum sprejel predloge za okrepitev vloge množičnih organizacij, zlasti sindikatov, in odstavil obrambnega ministra, člana Politbiroja Partije in podpredsednika vlade Alekseja Čepečka (malega češkoslovaškega Stalina) z vseh položajev v Partiji in vladi.

Mesec dni kasneje (10. maja) se je sestel CK KP Slovaške. Predsednik češkoslovaške vlade Strojek je dejal, da takšne kritike, kot je bila na tem plenumu, ni bilo, odkar je CSR osvojobojena... »Kritika je bila ostrva in v osnovi zdrava in obravnava je vsa področja našega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja, vse slabosti...« Siroky, ki je na slovaškem ple-